

ÕIEND TEENISTUSLIKU JÄRELEVALVE KOHTA IDA-VIRUMAA KUTSEHARIDUSKESKUSES

SISSEJUHATUS

1. Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus (edaspidi *kool*) on Haridus- ja Teadusministeeriumi (edaspidi *HTM*) hallatav õppeasutus, millel on kolm tegutsemiskohta aadressidel Tallinna maantee 13, 40202 Sillamäe; Kreenholmi 45, 20104 Narva; Kutse 13, 41533 Jõhvi.
2. Teenistuslikku järelevalvet kooli juhtimise ning tegevuse otstarbekuse ja õiguspärasuse üle teostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi õigus- ja personalipoliitika osakonna juhataja Raina Loom, järelevalve valdkonna juht Elen Ruus, järelevalve valdkonna peaekspertid Signe Vanker ja Ruth Elias, üldhariduspoliitika osakonna kaasava hariduse valdkonna peaekspert Ave Szymanel. Ekspertidena olid kaasatud Keeleameti järelevalveosakonna juhataja Merle Loodus-Adamson ja Ida-Viru järelevalvetalituse vaneminspektor Renata Laas.
3. Järelevalve eesmärk oli hinnata, kuidas toimub koolis õpilase arengu toetamine väljalangevuse ennetamisel ja mil viisil on korraldatud eesti keel teise keelena õpe ja eestikeelne erialaõpe osaliselt vene õppekeelega kutsekeskhariduse õpperühmades.
4. Teenistuslik järelevalve algas 28.11.2022.
5. Järelevalves vesteldi kooli direktori, õppedirektori, tugikeskuse töötajate, vastuvõtukomisjoni liikmete, õpetajate, õpilaste ning nõunike koguga. Tutvuti kooli dokumentide, õppeinfosüsteemiga Tahvel ja õppekeskkonnaga ning võrreldi kooli tegelikku olukorda Eesti hariduse infosüsteemi (edaspidi *EHIS*) tehtud sissekannetega.

KOKKUVÕTE

Kool on Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav riigi kutseõppeasutus, kus õppis 10.11.2022 seisuga 2592 õpilast, neist 1250 õppis kutsekeskhariduse tasemel.

Järelevalve eesmärgist tulenevalt oli vaatluse all õpilaste vastuvõtu korraldus, õpilaste toetamine väljalangevuse ennetamisel, eestikeelse õppe korraldus ning õppekasvatusala töötajate vastavus kvalifikatsiooni ja riigikeeleoskuse nõuetele.

Koolis ei ole õpilaste vastuvõtt selgelt ning läbipaistvalt korraldatud. Kooli esitatud vastuvõtuprotokollide alusel ei ole võimalik tuvastada, kas vastuvõtukomisjon on hinnanud õpilaskandidaadi valmisolekut õppekavas kirjeldatud õpiväljundeid saavutada. Vestluste ja sisseastumistestide hindamismaatrikseid ei ole kehtestatud, mistõttu on hindamine subjektiivne ning sisseastujal puudub võimalus enne või pärast sisseastumisprotsessi teada saada, mille eest punkte saadakse või kaotatakse.

Koolis puudub õpilaste toevajaduse varaseks väljaselgitamiseks ning toe tagamiseks selge ja ühtne süsteem. Õpilaste toevajaduse info jõudmine õpetajateni sõltub erinevate osapoolte subjektiivsetest hinnangutest ning pedagoogilise personali isikuomadustest. Tasemerühmad on moodustatud vaid eesti keel teise keelena õppeaines.

Koolis ei ole tugimeetmete tõhusust tervikuna analüüsitud ja hinnatud. Tugispetsialistide teenuse vajadus on kooli poolt õpilastele pakutust oluliselt suurem.

Koolis puudus kehtiv arengukava, uue arengukava projektis on sätestatud ühe strateegilise eesmärgina õppijate edasijõudmise ja katkestamise põhjuste seiramine ja vajaduspõhine tugimeetmete rakendamine ning probleemide minimaliseerimine (sh eesti keelt mitte kõneleva õppija individuaalne toetamine).

Õppeaastate 2020/2021 ja 2021/2022 alguses viis kool kutsekeskhariduse õppekavadele sisestuvatele eesti keelest erineva emakeelega noortele läbi Haridus- ja Noorteameti (edaspidi *Harno*) sõeltesti eesti keele oskuse määramiseks. Kooli esimese kursuse õpilaste sõeltesti keskmine tulemus oli 2021. aastal 54%, kõige madalamad olid tulemused Narva õppekohas, kus keskmine tulemus oli 48,6%. 453st testi sooritanud õpilasest ületasid 70 punkti lävendi 76. 2021. aastal saavutas 3,96% ja 2022. aastal 6,20% kooli lõpetajatest eesti keel teise keelena eksamil B2 taseme.

EHISes on märgitud kutsekeskharidusõppe õpilaste õppekeeleks eesti keel, kuid järelevalves ei leidnud kinnitust, et koolis toimub kutsekeskhariduse õpe eesti keeles või proportsioonis 60% eesti ja 40% vene keeles (edaspidi 60/40). Venekeelse õppe osakaal on märkimisväärselt suurem ning eestikeelset aineõpet sisuliselt koolis läbi ei viida – õpe toimub valdavalt vene keeles. Õppedirektori selgitusel on eestikeelse õppetöö osakaal koolis pigem 10% eesti ja 90% vene keeles. Eesti keeles viivad eesti keele õpetajad läbi vaid eesti keele tunde, teistes ainetes tutvustatakse juhtkonna sõnul vaid eestikeelseid termineid, kuid järelevalves see väide kinnitust ei leidnud. Direktori selgituste kohaselt ei muudaks olukorda ka eestikeelsete õpetajate värbamine, kuna õpilased on venekeelsed ja õpetajatel ei ole eesti keeles võimalik õpetada.

Praktika dokumentatsioon vormistatakse eesti keeles ka olukorras, kus praktika toimub täielikult vene keeles. Praktikaaruannete koostamisel tõlgitakse tekst erialajuhtide sõnul *Google Translate* abil. Praktikaaruandeid aitavad koostada ka eesti keel teise keelena õpetajad.

2023. aastal lõpetavad kutsekeskhariduse tasemel õppe 2020. aastal õpinguid alustanud õpilased, kelle õppekava õppekeeleks on kool ametlikult määranud eesti keele, kuid kes tegelikuses ei ole eesti keeles õppinud. Õppedirektori selgituste kohaselt väljastatakse lõpetajatele lõputunnistused, kus õppekava õppekeelena on määratletud eesti keel, sõltumata sellest, kui palju tegelikult toimus õpet eesti keeles. Vastavalt keeleseadusele ei pea eesti keele tasemeeksamit sooritama isik, kes on omandanud eesti keeles põhihariduse, keskhariduse või kõrghariduse.

Järelevalve ajal oli koolis 179 õppekasvatusala töötajat, neist 98 (55%) kvalifikatsioon vastas kehtestatud nõuetele ning 81 (45%) kvalifikatsioon nõuetele ei vastanud, sh ei vastanud kvalifikatsioon nõuetele 56 kutseõpetajast 37-l (66%), mis ei ole kooskõlas kutseõppeasutuse seaduses (edaspidi *KutÕS*) sätestatuga, kuna kutseõpetaja kutsestandardi madalaimale tasemele vastavaid õpetajaid ei tohi koolis olla üle 20%.

Järelevalves selgus, et riigikeeleoskus vastab nõutud tasemele 179 õppekasvatusala töötajast 119-l (66,5%) ja puudub nõutud tasemel 60 (33,5%) töötajal.

OLUKORRA KIRJELDUS

2016. aasta 1. septembrist liideti Ida-Virumaa Kutsehariduskeskusega Sillamäe Kutsekool ja Narva Kutseõppekeskus. Liitmise tulemusel jätkas Ida-Viru maakonnas üks riigi kutseõppeasutus – Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus, õppekohtadega Jõhvis, Sillamäel ja Narvas. EHISE ja koolis kontrollitud andmetel oli koolis 10.11.2022 seisuga 2592 õpilast, neist 1250 õppis kutsekeskhariduse tasemel. 2021. aastal õppis koolis lisaks 2473 täiendusõppijat.

KutÕSi¹ kohaselt peab kutsekeskhariduse õppekava õppekeel olema eesti keel. Õppekeeleks loetakse keel, milles toimuv õpe moodustab vähemalt 60 protsenti kooli õppekavas sätestatud õppe mahust².

Kooli õpilaste arvud kutsekeskhariduse tasemel õppekavade lõikes on toodud tabelis 1.

Tabel 1. Kooli õpilaste arv seisuga 10.11.2022 kutsekeskhariduse taseme õppekavadel kursuste lõikes.

Õppekava nimetus/kursus	1	2	3	4	Kokku
Automaatik	21	18	21		60
Ehitusviimistlus	22	13	19		54
IT-süsteemide spetsialist	17	14	7		38
Juuksur	17	15	10		42
Keevitaja			39		39
Keevitus- ja metallitööd	62	49			111
Kokk	27	60	59		146
Laborant	21	12	12		45
Laotöötaja	60	47	40		147
Mehhatroonik	24	18	13		55
Mootorsõidukitehnik	27	16	20		63
Multimeedia nooremspetsialist	25	22	12		59
Pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia	24	20	28		72
Pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia			1		1
Puitkonstruktsioonide ehitus	27	15	10		52
Sisetööde elektrik	22	19	18		59
Tarkvaraarendaja	41	43	36	40	160
Toitlustusteenindus	20	13	14		47
Kokku	457	394	359	40	1250

Allikas: EHISE andmed.

¹ KutÕS, § 29 lg 2.

² KutÕS, § 29 lg 1.

ISCED-F 2013 (*International Fields of Education and Training 2013*) õppekavade jaotuse alusel on koolil õpetamise õigus 23 õppekavarühmas, kõikides õppekavarühmades on tähtajatu õppe läbiviimise õigus. Kolm suuremat õppekavarühma on majutamine ja toitlustamine (13% õppijatest), mehaanika ja metallitööd (11% õppijatest) ning transporditeenused (10% õppijatest). Populaarsed on ka ehitus ja tsiviilrajatised (8% õppijatest); elektroonika ja automaatika ning elektrienergia ja energeetika (mõlemas õppekavarühmas 6% õppijatest³).

Vastavalt kooli põhimäärusele⁴ on kutseõppe tasemeõppe õppekeeled eesti, vene ja inglise keel.

Osaliselt vene keeles toimub õpe järelevalves esitatud dokumentide kohaselt 15 õppekaval: IT-süsteemide spetsialist; multimeedia nooremspetsialist; puitkonstruktsioonide ehitus; ehitusviimistlus; sisetööde elektrik; mäetööline; automaatik; mehhatroonik; tarkvaraarendaja; laborant; kokk; keevitus- ja metallitööd; mootorsõidukitehnik; pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia; laotöötaja. Järelevalves ei leidnud kinnitust, et õpe toimub nendel õppekavadel vähemalt 60% ulatuses eesti keeles: venekeelse õppe osakaal oli märkimisväärselt suurem.

Õppedirektori selgituse kohaselt ei ole eestikeelse õppetöö osakaal 60%. Eesti keele tunde viivad tema sõnul läbi eesti keele õpetajad eesti keeles, teistes ainetes tutvustatakse eesti keeles vaid termineid. Seega eestikeelset õpet sisuliselt koolis läbi ei viida. Mootorsõidukitehniku, ehitusviimistluse ning keevitus- ja metallitööde erialadel õpetatakse koolis eesti keeles vaid õppeainet eesti keel teise keelena.

Kooli direktori selgituste kohaselt võeti 2022/2023. õppeaastal vastu 1500 uut õppijat, kellest 1350 ei saa eesti keelest aru. Kooli plussiks ja populaarsuse tõusu põhjuseks loeb direktor asjaolu, et kool ei sunni õpilasi eesti keeles õppima ning ametit saavad õppida ka õpilased, kes eesti keelt ei oska. Direktori sõnul on Ida-Virumaal vene keeles õpetamine väga oluline ja kool on praktiliselt 90%-liselt vene keeles õpetav kool.

Kooli juhtkonna sõnul on nende õpilased vene kodukeelega, eesti keeles ei ole võimalik õpetada ning seetõttu pole prioriteediks ka eestikeelsete õpetajate leidmine, oluliseks peetakse siiski kakskeelsust, et õpetaja valdaks eesti ja vene keelt. Kooli õpilastest 85%-l eesti keele oskus puudub. Direktori sõnul on kutsekooli ülesanne õpetada eriala, mitte selle arvelt keelt. Lahenduseks, mis tagaks tema hinnangul ka keeleõppe toimumise koolis, oleks õppeaja pikendamine.

1. Õpilaste vastuvõtu kord ja tingimused ning vastuvõtuprotsess

Järelevalves oli vaatluse all 2021/2022. õppeaastal kutsekeskhariduse taseme õppekavadele õppima asunud õpilaste vastuvõtt. Valim koostati õpilastest, kes olid põhikooli lõpetanud mitterahuldavate hinnetega, kelle põhikooli lõputunnistusel oli aine eesti keel teise keelena, ja kes olid asunud õppima õppekaval, mis peaks õigusaktide kohaselt olema eesti õppekeelega. Eesmärk oli vaadelda, kuidas toimub õpilaste vastuvõtt ja kas kooli vastuvõtmisel on välja selgitatud õpilaste toevajadus.

³ Haridus- ja Teadusministeeriumi dokument 25.07.2022 nr 1.1–9/22/194.

⁴ Haridus- ja teadusministri 16.06.2016. a määrus nr 22 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse põhimäärus“.

Õpilaste kutseõppeasutusse vastuvõtmise kord on reguleeritud haridus- ja teadusministri määrusega⁵. Nimetatud määruse⁶ kohaselt peab määruses reguleerimata küsimustes kehtestama kool õppekorralduseeskirjas (edaspidi *ÕKE*) kooli vastuvõtu korra. Sama on sätestatud haridus- ja teadusministri määruses⁷, mille kohaselt peab *ÕKE*s olema kehtestatud õpilaste vastuvõtu kord.

Kooli vastuvõtutingimused ja -kord ning õppekorraldust reguleerivad dokumendid, sealhulgas *ÕKE*, on avalikustatud kooli veebilehel. Vastuvõtukord on avalikustatud õppetöö rubriigis koos õppekorralduseeskirjaga ja vastuvõtutingimused on avalikustatud vastuvõtu rubriigis. *ÕKE*s⁸ on õpilaste vastuvõtmise kord reguleeritud üldsõnaliselt: *ÕKE*s⁹ on sätestatud, et õpilaste kooli vastuvõtmist reguleerib Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse õpilaste vastuvõtu kord (*ÕKE* lisa 2). *ÕKE* koos lisadega 5, 6 ja 7 on kinnitatud¹⁰ kooli nõukogus 31.08.2022. *ÕKE* lisa 2, Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse õpilaste vastuvõtu kord, on kinnitatud¹¹ kooli nõukogus 30.08.2021. Kooli veebilehel avalikustatud *ÕKE* lisa 2 erines järelevalve ajal sisult kooli nõukogus kinnitatud dokumendist ning veebilehel oleval dokumendil puudub viide selle kinnitamisele. Õppedirektori selgituste kohaselt oli tegemist tehnilise veaga.

Selgitame, et koolis tegelikult kehtivate dokumentide, mitte tööversioonide, avalikustamine kõigile osapooltele on oluline õigusselguse ja -kindluse tagamiseks. See kindlustab, et isikud saavad oma tegevused planeerida lähtuvalt õigetest alustest ning õppeasutuse tegevus on nende jaoks ettenähtav ja läbipaistev. Kehtivast regulatsioonist erineva info avalikustamine kooli kodulehel võib omada ulatuslikke ning suure mõjuga tagajärgi isikutele, kes nendest lähtuvad, näiteks kooli astuda soovijatele. Kool saab oma tegevuses lähtuda vaid pädeva organi poolt kinnitatud ja kehtivatest dokumentidest. Kui viimased erinevad kooli kodulehel avaldatust, tuleb ikkagi lähtuda kehtivatest dokumentidest. Küll aga võib see keerulise olukorra tekitada, kui kolmandad isikud lähtuvad kooli poolt avalikustatud, kuid kehtetutest dokumentidest. Sel juhul võib nendel isikutel tekkida õiguspärane ootus, et kehtivad kooli kodulehel avaldatud dokumendid.

Õppekohtade arvu planeerimisel lähtutakse juhtkonna sõnul senisest kogemusest, OSKA raportitest, töandjate päringutest ja regiooni vajadustest.

Järelevalves avaldasid nõunike kogu liikmed, et õpilaste vastuvõtuprotsess peab nende hinnangul olema aja- ja asjakohane ning selle aluseks peaks olema töandjate antud info. Nõunike kogu soovis, et kool teeks töandjatega vastuvõtu planeerimisel senisest enam koostööd, et lähtuda informatsioonist, milliste erialade spetsialiste vajatakse tööturul.

⁵ Haridus- ja teadusministri 16.04.2018. a määrus nr 14 „Õpilase kutseõppeasutusse vastuvõtmise kord“.

⁶ Haridus- ja teadusministri 16.04.2018. a määrus nr 14 „Õpilase kutseõppeasutusse vastuvõtmise kord“, § 2 lg 4.

⁷ Haridus- ja teadusministri 28.08.2013. a määrus nr 23 „Kutseõppeasutuse arendustegevust ja õppekasvatustööd käsitlevate kohustuslike dokumentide nõuded ja dokumentide pidamise kord“, § 7 lg 2 p 3.

⁸ Kooli nõukogu 31.08.2022 koosoleku protokoll nr 1-4/9; *ÕKE*, p 3.

⁹ *ÕKE*, p 3.1.2.

¹⁰ Kooli nõukogu 31.08.2022 koosoleku protokoll nr 1-4/9.

¹¹ Kooli nõukogu 30.08.2021 koosoleku protokoll nr 1-4/8.

Vastavalt määrusele¹² ja kooli ÕKEle¹³ peab kool korraldama sisseastumiseks vajalike dokumentide vastuvõtmise, registreerimise ja säilitamise vastavalt kooli asjaajamiskorrale.

Koolis on koostatud dokumentide loetelu¹⁴, kus on määratletud sisseastumisvestluste protokollide säilitamise tähtaeg. Asjaajamiskord¹⁵ ei reguleeri sisseastumiseks vajalike dokumentide vastuvõtmist, registreerimist ja säilitamist. Kool on loonud uue dokumendi „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse teenuste korraldamise ja teabehalduse kord“, mis on õppedirektori selgituste kohaselt kinnitamata ja vastuvõtudokumentide säilitamise osas juhitudakse dokumentide loetelust.

ÕKEs¹⁶ on sätestatud, et vastuvõtukomisjoni koosseisu ja vastuvõtukomisjoni töökorra sätestab direktor käskkirjaga, mille volitused kehtivad üks aasta. Vastuvõtukomisjoni ülesandeks on teavitada üldsust vastuvõtu tingimustest, korrast ja ajakavast kooli veebilehel. Õpilased tõid vestlusel välja, et informatsiooni kooli vastuvõtutingimuste kohta said nad vastuvõtutöötajalt, kui esitasid kooli sisseastumiseks dokumendid, samuti sõpradelt, sugulastelt, põhikoolist ja kooli veebilehelt.

Kooli 2021/2022. õppeaasta vastuvõtukomisjoni töökord on kinnitatud direktori käskkirjaga¹⁷. Dokument sätestab¹⁸, et valdkonna vastuvõtukomisjon kinnitab lähtuvalt kehtivatest reeglitest õpilaskandidaatide sisseastumiskatsed (kuupäev, koht, aeg ja katse liik) hiljemalt kuu enne vastuvõtu algust ja edastab vastuvõtukomisjoni sekretärile.

2020/2021. õppeaasta vastuvõtukomisjon on moodustatud direktori käskkirjaga 08.12.2020¹⁹. 2021/2022. õppeaasta vastuvõtukomisjon on moodustatud direktori käskkirjadega 20.05.2021²⁰ ja 12.11.2021²¹.

Vastuvõtukomisjoni moodustamise käskkirjast ei selgu õppekavade vastuvõtukomisjonide tegelikud koosseisud. 2020/2021. ja 2021/2022. õppeaasta vastuvõtukomisjonide koosseisud on kinnitatud direktori käskkirjadega, kus on määratletud komisjoni esimees, komisjoni sekretär ja loetelu komisjoni liikmetest, kuid käskkirjast ei selgu iga konkreetse komisjoni tegelik koosseis.

¹² Haridus- ja teadusministri 16.04.2018. a määrus nr 14 „Õpilase kutseõppeasutusse vastuvõtu kord“, § 3 lg 1 p 5.

¹³ ÕKE, lisa 2 p 1.3.5.

¹⁴ Direktori 04.01.2021 käskkiri nr 1-1/1 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse dokumentide loetelu“.

¹⁵ Direktori 31.05.2013 käskkiri nr 1-2/106 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse asjaajamiskord“.

¹⁶ ÕKE, lisa 2 p 1.2.

¹⁷ Direktori 01.11.2021 käskkiri nr 1-1/94 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse 2021/22. õppeaasta vastuvõtukomisjoni töökord“.

¹⁸ Direktori 01.11.2021 käskkiri nr 1-1/94 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse 2021/22. õppeaasta vastuvõtukomisjoni töökord“.

¹⁹ Direktori käskkiri 08.12.2020 nr 1-1/114 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse 2020/2021. õa vastuvõtukomisjoni moodustamine“.

²⁰ Direktori käskkiri 20.05.2021 nr 1-1/35 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse 2021/2022. õa vastuvõtukomisjoni kinnitamine“.

²¹ Direktori käskkiri 12.11.2021 nr 1-1/101 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse 2021/2022. õa vastuvõtukomisjoni kinnitamine“.

Vastuvõtukomisjoni liikmete selgitusel teeb iga õppekava vastuvõtuotsused siiski kitsam ring isikuid, kui komisjoni koosseisus toodud, näiteks osaleb vestlusel kolm komisjoni liiget. Direktori käskkiri²² sätestab, et vastuvõtukomisjoni töö parema korraldamise nimel võib komisjon kaasata oma töösse teisi kooli töötajaid. Viidatud säte muudab aga niigi üldise nimekirja sisuliselt täielikult avatuks. Vastuvõtuvestlusel osalevad komisjoni liikmed on kinnitatud koos vastuvõtuvestluste ajakavaga²³. Vestluskomisjoni tegelike liikmete nimed ei kajastu vastuvõtukomisjoni koosseisus.

Selgitame, et kui igal õppekaval on oma vastuvõtukomisjon, tuleb komisjoni koosseisud kinnitada vastavalt tegelikkusele eraldi igale õppekavale ja need peavad olema vastavuses tegeliku vastuvõtul esineva olukorraga. Komisjoni liikmete loetelu peab olema konkreetne, kõik liikmeks määratud isikud peavad ka komisjoni töös osalema, ning komisjoni töös ei saa osaleda isikud, kes pole liikmeks määratud, nimekiri ei saa olla avatud. Kui tekib olukord, kus on vaja komisjoni koosseisu muuta, tuleb seda teha vastavalt haldusmenetluse reeglitele.

Vestlustes selgus, et koolis on tegelikult teada, kes millise õppekava vastuvõtukomisjoni kuulub. See tuleks aga sätestada ka vastuvõtukomisjoni koosseisu käskkirjas. Kool peab oma tegevuses lähtuma kehtivatest dokumentidest ning dokumentides esitatu ja praktikas toimuv peavad olema omavahel kooskõlas. See tagab selguse ning kooli tegevuste läbipaistvuse.

ÕKE²⁴ kohaselt on vastuvõtukomisjoni ülesandeks hinnata õpilaskandidaadi valmisolekut saavutada õppekavas kirjeldatud õpiväljundid, kasutades asjakohaseid hindamismeetodeid, ning dokumentide vastuvõtmine ja õpilaskandidaadi nõustamine ja teavitamine.

Järelevalves leidis kinnitust, et neid ülesandeid vastuvõtukomisjoni liikmed ka oma ülesannetena nägid. Küll aga selgus vastuvõtukomisjoni liikmetega vestledes, et liikmed tõlgendasid oma ülesannete sisu erinevalt. See viitab, et kool peaks sätestama detailsema vastuvõtukorra, et kõik vastuvõtukomisjoni liikmed mõistaksid vastuvõtoprotsessi samal viisil ning vastuvõtoprotsess oleks objektiivne.

Järelevalves vesteldi kolme õppekoha vastuvõtukomisjonidega. Vastuvõtukomisjoni liikmed selgitasid, et komisjon hindab motivatsioonikirja ja vestlust. Ühe komisjoni liikmed selgitasid, et enne vestlust räägivad komisjoni liikmed omavahel läbi, mida vestlusel küsida. Samas vestluses märkis teise komisjoni liige, et nende osakonnal ei ole ettevalmistatud küsimusi. Õppe-direktori sõnul mängivad vastuvõtul rolli ka põhikooli hinded, vestlus on pigem subjektiivne. Vastuvõtukomisjoni liikmete selgitusel osaleb vestlusel kolm komisjoni liiget, kellel on igal oma protokollileht ja igaüks hindab kandidaati individuaalselt. Seejuures puudub ühtne hindamismaatriks. See, mida hinnatakse ning kui palju punkte miski annab, ei olnud ühtselt sätestatud. Vastuvõtukomisjoni liikmed eeldasid, et kõik hindavad sarnastel alustel. Vastuvõtukomisjoni liikmed selgitasid, et kui kandidaat on vestluselt lahkunud, siis komisjon arutab omavahel kandidaadi sobivust: iga komisjoni liige tutvustab oma tulemusi grupijuhendajale, kes vaatab, kas kandidaat sobib erialale. Kui sisseastujale sobiks teine eriala, siis vastuvõtukomisjoni liikmete kinnitusel seda õpilaskandidaadile soovitatakse. Eeltoodust tulenevalt selgus, et vastuvõtuvestluse hindamisel puuduvad ühtsed kriteeriumid, millest lähtuda.

²² Direktori 12.11.2021 käskkiri nr 1-1/101, punkt 3.

²³ Direktori 13.08.2021 käskkiri nr 1-1/49 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse 2021. a suvise vastuvõtu vestluse ajakava“.

²⁴ ÕKE, lisa 2 p-d 1.3.2, 1.3.4.

Õppedirektori selgitusel kehtestati sisseastumiskatsete punktide jaotus alates 2022/2023. õppeaasta talvisest vastuvõtust. Järelevalves ei esitatud vastavat dokumenti, mis tõendaks, et esitatud punktide jaotus on pädeva isiku poolt õigusaktide nõuete kohaselt kinnitatud.

Koolist esitatud vastuvõturetseptide alusel ei ole võimalik tuvastada, kuidas vastuvõtukomisjon on hinnanud õpilaskandidaadi valmisolekut saavutada õppekavas kirjeldatud õpiväljundid.

Kooli kõigil õppekavadel on üheks vastuvõturetseptiks vestlus kandidaadiga. Kooli kodulehel on alates 2022. aasta viimasest kvartalist vastuvõturetsepti rubriigis toodud välja erialade lõikes test/küsimustikud. Koolis, sealhulgas kooli kodulehel, puudus varasemalt info vestluste sisu ja hindamise osas, kuid järelevalvemenetluse ajal oli võimalik tuvastada, et 2022/2023 talvise vastuvõturetsepti tingimuste juures olid välja toodud ka küsimused, mida kasutatakse vestlustel.

Vestluste kohta täpsema info avaldamine on küll positiivne praktika, kuid kool ei esitanud järelevalves tõendeid, et kodulehel avaldatud sisseastumisinforetsept oleks ka koolis kinnitatud. Lisaks on vaja selgelt ja läbipaistvalt avalikustada info selle kohta, mille põhjal ning mis alustel kandidaate hinnatakse. Märge, et hinnatakse vestluse alusel, ei anna infot selle kohta, mida kandidaat vestlusel esitama peab, et sisseastumiseks vajalik punktisumma koguda. Näiteks, kas hinnatakse teadmisi, oskusi, kogemust või midagi muud.

Ära kuulamisel märkis õppedirektor, et koolile on jäänud arusaamatuks, millist infot on silmas peetud ja küsis kas sobilik tõendusmaterjal oleks sisseastumiskatsete käskkiri.

Selgitame, et kooli kodulehel avaldatud sisseastumisinforetsepti kinnitamist saab tõendada muu hulgas sisseastumiskatsete kinnitamise käskkiriga. Ära kuulamisel kool tõendavat dokumenti ei esitanud. Oluline on muuta sisseastumise protsess objektiivseks, läbipaistvaks ning kõigile osapooltele üheselt mõistetavaks. Kandidaat peab aru saama, millised tingimused ta peab täitma, et kooli õppima asuda ning vastuvõtukomisjoni liikmed peavad aru saama, mille alusel nad kandidaatidele punkte annavad. Kui tingimuseks on vestlus, ei selgu sellest, kas piisab vestlusel osalemisest või tuleb seal ka näiteks läbida teadmiste ja oskuste hindamine.

Vestlustel selgus, et vastuvõturetsepti õpilaskandidaatidega toimus kahes keeles, eesti ja vene keeles. Koka (Narva õppekeskus) õppekava (õppegrupid NPKO21 ja NPKO20) õpilastega toimus vastuvõturetsepti vene keeles. IT-süsteemide spetsialisti õppekava õpilaskandidaatidega toimus vastuvõturetsepti eesti keeles.

Direktori selgituste kohaselt toimub vastuvõturetsepti õpilaskandidaadiga selles keeles, milles õpilane oskab rääkida. Vastuvõturetsepti seda ei reguleeri.

Ära kuulamisel lisas õppedirektor, et vestluse keel reguleeritakse õppekavas kajastatud eesti keele mahuga, mis avalikustatakse kodulehel. Kui õppekava on 60/40, siis vesteldakse selles keeles, mis kandidaadile sobib (kas vene või eesti), kui õppekava on 100% eestikeelne, siis toimub vestlus eesti keeles. 2020. ja 2021. aastal oli tema sõnul vastuvõturetsepti IT-süsteemide spetsialisti õppekavale eesti keeles.

Vastuvõtukomisjoni töökorras²⁵ on sätestatud, et valdkonna vastuvõtukomisjoni otsusest on võimalik õpilaskandidaadil teada saada sisseastumise infosüsteemi (edaspidi SAIS) kaudu või vastuvõtukomisjonilt. Sisseastujad nägid oma sisseastumise lõplikku tulemust SAISis, kuid nad nägid vaid koondpunkte.

²⁵ ÕKE, lisa 2 p 4.4.

Kool esitas järelevalves 2022. aasta vastuvõtuprotokollid, millest ei nähtunud, mille eest kui palju punkte kandidaadid vestlusel said, viidatud tabelite alusel ei olnud võimalik tuvastada, kas vestluste hindamine toimus objektiivselt, mida vestlustel hinnati, mida täpsemalt vestlusega kontrolliti ning kui palju punkte kandidaadid vestluse erinevate osade eest said.

Vestlustel õpilastega selgus, et nad ei teadnud, mida vastuvõtuvestlusel hinnatakse. Õppedirektori sõnul olid 2021/2022. õppeaasta vastuvõtuprotsessis vastuvõtukatsete punktide osakaalud määratud vastavalt kokkulepetele erialade juhtidega. Vastuvõtukomisjoni liikmed tutvustasid endi sõnul kandidaadile osakaalusid enne vestlust või katse algust, järelevalvele sellekohaseid tõendeid ei esitatud.

Selgitame, et vastuvõtmise kord peab õpilase õiguste, eelkõige õigusselguse ja -kindluse tagamiseks andma talle optimaalse täpsusega info selle kohta, mida ta peab tegema selleks, et kooli õppima asuda. Kooli poolt esitatud üldsõnalised põhimõtted ei anna õpilase vaatest piisava täpsusastmega regulatsiooni. Vastuvõtukatsete punktide osakaalud peavad olema üheselt sätestatud ning mõistlikul viisil avalikustatud, et tagada kandidaatidele õiguskindlus. Kandidaatide jaoks peab enne sisseastumisprotsessi algust selge olema, mille alusel neid vastuvõtuprotsessis hinnatakse. See peab ka hiljem tagantjärele objektiivselt kontrollitav olema.

Ära kuulamise selgitas õppedirektor, et vastuvõtukatsete punktide osakaalud on direktori käskkirjaga kinnitatud ja avalikustatud kooli kodulehel. Kooli kodulehel olid avalikustatud vastuvõtukatsete osade eest saadavad maksimaalsed punktid, kuid ära kuulamise ei esitatud nende direktori käskkirjaga kinnitamise kohta tõendavaid dokumente.

Ära kuulamise selgitas õppedirektor, et kutsekeskhariduse õppijate puhul näeb õppija oma kooli lõputunnistuse hinnetelehel saadud punkte SAISis kohe avalduse esitamise hetkel. Pärast vestluse/katsete läbimist saab õppija oma e-postile ka katsete punktid. SAISis pole tehniliselt võimalik anda igale sisseastujale sisulist tagasisidet. Kui tekib kahtluse moment katsete/vestluse tulemuste suhtes, siis sisseastujal on tema sõnul õigus pöörduda osakonna juhi poole ja paluda selgitusi. Suuline või kirjalik tagasiside u 1700 abiturientidele pole õppedirektori sõnul võimalik.

Õppedirektor märkis, et talle jäi ebaselgeks, kas iga sisseastuja tulemuste juures peab protokollis olema lahti kirjutatud tema valmisolek õpiväljundid saavutada ja negatiivsete tulemuste puhul ka nende põhjused. Selgitame, et kandidaadile tuleb anda info viisil, et talle oleks arusaadav, kuidas õppeasutus tema sooritust sisseastumisel hindas, kuidas tulemus kujunes, milles seisnesid puudujäägid juhul, kui otsus oli negatiivne. Lisaks peab kooli otsustusprotsess olema tagantjärele kontrollitav.

Selgitame, et kui koolil oleks selge ja läbipaistev hindamismaatriks, siis võimaldaks see kandidaatidel mõista tulemuste kujunemist. Kooli veebilehel on avalikustatud vastuvõtukatsete maksimaalsed punktide arvud, kuid puudub selgitus, kuidas kujuneb täpne punktisumma.

Koolis ei ole kehtestatud vestluste ning sisseastumistestide hindamismaatrikseid, mistõttu on hindamine subjektiivne ning sisseastujal puudub võimalus teada saada enne või pärast sisseastumisvestlust, teada saada, kuidas kujunevad vastuvõtukatsete punktid. Asjaolu, et vahetult enne järelevalvet avalikustas kool oma kodulehel senisest oluliselt täpsema info vastuvõtu kohta, viitab sellele, et kool on asunud olukorda selgitama, kuid oluline on edaspidi ka vastuvõtu korras üheselt kehtestada, mille alusel ning millest lähtuvalt kujuneb vastuvõtu punktisumma. Seda tuleb teha viisil, et komisjoni töö oleks objektiivne ning hiljem oleks nii kandidaadi kui

vajadusel kolmandate isikute jaoks kontrollitav, kas komisjon andis punkte objektiivselt vastavalt kehtivale korrale.

2021/2022. õppeaastal võeti kooli vastu 37 õpilast, kes olid põhikooli lõpetanud mitterahuldavate õpitulemustega ja kes olid asunud õppima alljärgnevatel õppekavadel: kokk (Sillamäe ja Narva õppekoht) – 5 õpilast; keevitus- ja metallitööd (Jõhvi, Narva õppekoht) – 8 õpilast; laotöötaja (Jõhvi õppekoht) – 6 õpilast; juuksur (Jõhvi õppekoht) – 6 õpilast; puitkonstruktsioonid (Jõhvi õppekoht) – 3 õpilast; IT-süsteemide spetsialist (Jõhvi õppekoht) – 2 õpilast; ehitusviimistlus (Narva) – 2 õpilast; toidlustusteenistus (Jõhvi) – 3 õpilast; mootorsõidukitehnika – 1 õpilane; automaatik – 1 õpilane.

Vastuvõtukomisjoni protokollides ei kajastunud, et kõikidel õpilaste kooli vastuvõtul oleks vastuvõtukomisjonis selgitatud välja õpilaste toevajadus.

15 õpilasel 37st oli selgitati toevajadus välja esimese õppeaasta jooksul²⁶. Järelevalves vaadeldi juhuvalimi alusel vastuvõtukomisjoni protokolle²⁷. 2021/2022. õppeaastal võeti koka õppekavale vastu 67 õpilast (Jõhvi – 22; Sillamäe – 15; Narva – 30), kes olid lõpetanud vene õppekeelega põhikooli ja asunud õppima eesti õppekeelega õppekaval.

Õpilastega vestlusel selgus, et õpilaskandidaadidelt küsiti vestlusel, millised ained valmistasid põhikoolis raskusi.

Õppedirektori selgituste kohaselt näevad vastuvõtukomisjoni liikmed õpilaskandidaatide põhikooli lõputunnistuse tulemusi ja juhul, kui õpilane on põhikooli lõpetanud mitterahuldavate tulemustega, siis nõustatakse õpilast eriala valikul. Praktikas tähendab see, et õpilane suunatakse valima endale jõukohast eriala. Vestlusel vastuvõtukomisjoniga lisasid vastuvõtukomisjoni liikmed, et vastuvõtul selgitatakse välja, kas õpilasel on potentsiaali omandada eriala. Selle kohta, kas õpilane võiks minna täiendavale eesti keele õppele, eraldi märgeti ei tehta. Ärakuulamisel täiendas õppedirektor, et koolis on kohustuslik eesti keele täiendav moodul esmakursuslastele.

Vene õppekeelega põhikooli mitterahuldavate hinnetega lõpetanud õpilased asusid õppima koka, keevitus- ja metallitööde, puitkonstruktsioonide, laotöötaja, mootorsõidukitehnika ja automaatika õppekavadele²⁸.

Õppedirektor tõdes vestlusel, et mitterahuldavate hinnetega sisseastujad tuleb võtta fookusesse: nende õpilaste osas peab informatsioon jõudma vastuvõtukomisjonilt kiiresti õpetajateni ning õpilaste toevajadused tuleb välja selgitada.

Järelevalves ei esitanud kool infot ja dokumente, mis tõendaks, et selleks oleks olemas ühtne süsteem. See, kas ja millal õpilase toevajadus välja selgitatakse, varieerub suuresti ja sõltub tuge vajava õpilasega tegeleva pedagoogilise personali isikuomadustest.

Õpetajate kinnitusel jõuab vastuvõtul õpilase kohta saadud informatsioon õpetajateni suuliselt. Ka see näitab, et koolis puudub selge ja ühtne süsteem õpilase toevajaduse varaseks väljaselgitamiseks ning toe tagamiseks.

²⁶ Kiri 28.10.2022 nr 9.5-2.2/22-23/6/3.

²⁷ Kiri 28.10.2022 nr 9.5-2.2/22-23/6/3.

²⁸ Kiri 28.10.2022 nr 9.5-2.2/22-23/6/3.

Juhuvalimina vaadeldi koka ja IT-süsteemide spetsialisti õppekavale 2021/2022. õppeaastal vastu võetud õpilasi, kelle põhikooli lõputunnistusel oli aine eesti keel teise keelena ja kes olid asunud õppima eesti õppekeelega õppekaval (EHISE andmed). Eesmärk oli vaadelda, kas koolis on võimalikult varakult, näiteks vastuvõtukomisjonis, välja selgitada õpilaste toevajadus.

Vastuvõtukomisjoni protokollidest²⁹ selgus, et vastuvõtukomisjon ei olnud selgitanud välja õpilasi, kes on lõpetanud põhikooli mitterahuldavate hinnetega. Protokollides puudus info vastuvõtuvestluse detailide osas, esitatud oli vaid koondpunktide arv ja katsepunktide arv ning kooli oli suunanud õpilasi kandideerima madalama tasemega õppekavale.

Selgitame, et kool peab³⁰ kasutama asjakohaseid meetodeid, et hinnata õpilaskandidaadi valmisolekut õppekavas kirjeldatud õpiväljundid saavutada. Kõik vestlusel käsitletu tuleb dokumenteerida, sest see tagab, et vajalik info õpilase toetusvajadusest jõuab objektiivselt kõikide asjakohaste osapoolteni.

Tugispetsialistide ja juhtkonna sõnul ei selgu vastuvõtuvestluses õppija toevajadus, sest sageli vanemad varjavad seda infot. Erivajadustega õpilaste vastuvõtul peavad õpilaskandidaatidega kaasas olema lapsevanemad. Sisseastumisvestluse juures viibib ka lapsevanem. Vajadusel suunatakse õpilaskandidaat psühholoogiga vestlusele.

Õppedirektori selgituste kohaselt algab õpilaskandidaadi erivajaduse kindlaks tegemine momendist, kui kandidaat tuleb dokumente kooli tooma või esitab dokumendid SAISis. Dokumentide alusel on võimalik tuvastada, kas õpilane on lõpetatud lihtsustatud õppekava või tuleb erivajadustega õpilaste koolist. Kandidaadi dokumentide juurde tehakse mäрге ning komisjon saab esitada täpsustavaid küsimusi. Tugikeskuse spetsialistidel ei ole kooli esindaja sõnul võimalik kõigis vastuvõtukomisjonides osaleda, kuna vastuvõtuvestlused toimuvad mitmel komisjonil samal ajal.

Tugispetsialistide sõnul on esmase toe pakkuja rühmajuhendajaja, õppija toetamine sõltub rühmajuhendaja pedagoogilistest oskustest ja isikuomadustest. Samas ei ole rühmajuhendajatele õigusaktidega kvalifikatsiooninõudeid kehtestatud ning koolis töötavad erineva tausta ja oskustega rühmajuhendajad.

Koolist esitatud dokumentidest ning vestlustest ei selgunud, kuidas toimub süsteemne õppija toevajaduse väljaselgitamine pärast vastuvõttu. Selleks ei ole kehtestatud ühtset ja selget süsteemi, mis oleks kõigile osapooltele arusaadav, ning seetõttu alustatakse toe pakkumisega liiga hilja. Vajalik on luua ühtne õppijat toetav ja toevajadust hindav süsteem, mis tagab kiire sekkumise ja rakendamise võimalikult varakult ning aitab väljalangevust ennetada.

Kooli vastuvõtu kord ei reguleeri erivajadustega õpilaste vastuvõttu. ÕKE³¹ kohaselt peab vastuvõtukomisjon teavitama vajadusel haridusliku erivajadusega (edaspidi *HEV*) õpilast või tema seaduslikku esindajat sotsiaal- ja tööturuteenustest ning toetustest nii õpingute ajal kui kooli lõpetamisel, toetamaks õpiprotsessi ning siirdumist tööturule.

²⁹ Kiri 28.10.2022 nr 9.5-2.2/22-23/6/3.

³⁰ Haridus- ja teadusministri 16.04.2018. a määrus nr 14 „Õpilase kutseõppeasutusse vastuvõtu kord“, § 3 lg 4.

³¹ ÕKE, lisa 2 p 1.3.6.

Järelevalves ei leidnud kinnitust, et koolis oleks sätestatud süsteem, kuidas tegutseda HEV-õpilase vastuvõtmisel viisil, et õpilasele oleks tagatud talle vajalik tugi võimalikult varakult. Kooli personal küll kinnitas vestlustel, et toe tagamist peetakse oluliseks ning vastuvõtukomisjoni liikmed suhtlevad õpilase tulevaste õpetajatega, kuid see süsteem toimib pigem juhuslikel alustel ning sõltub konkreetsete vastuvõtukomisjoni liikmete ja õpetajate isikuomadustest ja hoiakutest. Kool peaks üheselt sätestama meetmed, mida rakendatakse õpilaskandidaadi võimalike erivajaduste väljaselgitamiseks, et tagada nende ühtne rakendamine kõigi vastuvõtukomisjoni liikmete poolt. Lisaks on vaja luua süsteem selleks, et vajalik info jõuaks tugispetsialistide ja õpetajateni, et tagada õpilase professionaalne toetamine alates õppima asumisest. On loomulik, et õpingute vältel võib ilmnedä täiendavaid asjaolusid, mis eeldavad toe meetmetes muudatuste tegemist, kuid see asjaolu ei saa olla toe edasilükkamise aluseks.

Kool on juhtkonna sõnul³² viinud 2021/2022. õppeaastal läbi vastuvõutuprotsessi sisekontrolli ja selle tulemuste alusel parendanud vastuvõutuprotsessi. Kooli sisehindamise läbiviimise kord³³ sätestab tegevused, mille alusel toimub sisehindamine. Sisehindamisel³⁴ analüüsiti 2021/2022. õppeaasta vastuvõutuprotsessi ja koostati dokument, kus on toodud parendustegevused. 2022/2023. õppeaasta talvise vastuvõtu osas on juba rakendatud parendustegevusi. Sisekontrolli tegevusena viidi kolmes õppekohas läbi vestluse materjalide ja protokollide pisteline kontroll. Sisekontrolli tulemusena on toodud välja probleemne valdkond, ettepanekud ja tulemus. Leiti, et vastuvõtuvestluse materjalidel puuduvad vestlejate allkirjad ja nimed ning protokollide täitmine ei ole reguleeritud sisemise protseduuriga, selgitust vajab testide hindamine. Välja on toodud³⁵ ka sisseastumisvestluse hindamisega seotud probleemid (puudub selgus punktide määramisest), mille parandamiseks on tehtud ettepanek määrata skaala väärtuseks 1–10.

Järelevalves ilmneseid sarnased parendusvaldkonnad ning on positiivne, et kool on neid ka ise teadvustanud. Sisseastumisprotsess ei ole selge ega läbipaistev, loodud ei ole objektiivseid aluseid vastuvõtu läbiviimiseks. Sisseastumist reguleeriv info on kohati vastuoluline, näiteks on kooli kodulehel selle kohta erinev info kui kehtivas korras. Vastuvõtukomisjonid on moodustatud viisil, et puudub selgus, kes millisesse vastuvõtukomisjoni kuulub. Testide ning vestluste hindamiseks puudub objektiivne maatriks.

Järelevalve ajaks oli kool teinud mõningaid muudatusi, näiteks avaldanud kooli kodulehel täpsema info vastuvõtuvestluste kohta. Vastuvõutuprotsess peab aga olema kooli dokumentides üheselt ning kandidaadi jaoks selgelt ja piisavalt täpselt sätestatud. Seejuures peab vastuvõutuprotsess olema vajadusel hilisemalt kontrollitav kolmanda isiku poolt.

Nõunike kogu liikmetega vestlusel tehti koolile ettepanek vaadata vastuvõtutingimused üle kriitiliselt. Nõunike kogu tõi välja, et ei ole mõtet avada eriala, kui ei ole õppureid, kes oleks võimelised eesti keeles õppima, kui on teada, et antud erialal töötamiseks on vaja eesti keele oskust. Vastuvõtt peab olema aja- ja asjakohane ning koostöö tööandjatega on oluline. Suhtlus kooli ja tööandjate vahel peab olema tihedam, et selgitada välja õppekavade lõpetajate osas vajadused. Vastuvõtu aluseks peaks nõunike kogu hinnangul olema tööandjate info, milline

³² Vastuvõutuprotsessi analüüs ja parendustegevused 2021–2022.

³³ Direktori 04.11.2020 käskkiri nr 1-1/98 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse sisehindamise läbiviimise kord“.

³⁴ Vastuvõutuprotsessi analüüs ja parendustegevused 2021–2022.

³⁵ Vastuvõutuprotsessi analüüs ja parendustegevused 2021–2022.

on nende vajadus. Vajalik on suurem koostöö kooli ja tööandjate vahel. Nõunike kogu liikmed leidsid, et kooli lõpetajate eesti ja inglise keele oskus on tööturul väga olulised ja kool peaks pöörama täiendavat tähelepanu keeleõppele. Õppeasutus peab teavitama õppureid ja õpilaskandidaate, et keeleoskus avab rohkem võimalusi karjääri osas.

Kooli nõukogu koosseisu kuulub õpilaskonna esindaja³⁶, kuid vestlusel kooli õpilasesindusega selgus, et õpilasesindust ei ole kaasatud kooli nõukogu töösse.

1.1. Ettepanekud direktorile

- 1.1.1. Jätkata vastuvõtuprotsessi arendamist, et see tugineks objektiivsetele alustele ning oleks selge, läbipaistev, aja- ja asjakohane ning tagaks osapooltele õigusselguse ja -kindluse.
- 1.1.2. Tagada kõigile õpilaskandidaatidele vastuvõtuprotsessi kohta detailne tagasiside saadud punktide osas (punktisummad iga vastuvõtukriteeriumi kohta eraldi).
- 1.1.3. Kehtestada vastuvõtuvestluse juhend kõigile õppekavadele, et tagada vastuvõtuprotsessi selgus ja läbipaistvus. Luua selge ja objektiivne vestluste hindamise maatriks.
- 1.1.4. Avalikustada vastuvõtu kord kooli kodulehel vastuvõttu käsitlevas osas, et tagada kandidaatidele informatsiooni kättesaadavus.
- 1.1.5. Selgitada vastuvõtuvestlusel välja õpilase toevajadus, et õpilastele oleks tugiteenused võimalik tagada õppeperioodi algusest. Luua toevajaduse väljaselgitamiseks ühtne kord.

Ära kuulamisel selgitas õppedirektor punkti 1.1.3 osas, et vastuvõtuvestluse juhend kõigile õppekavadele on koostatud. Ära kuulamisel juhendit ei esitatud.

1.2. Ettekirjutused direktorile

- 1.2.1. Tagada õppekorralduseeskirjas objektiivse ning kandidaadile piisava detailsusega vastuvõtu korra sätestamine kooli nõukogu poolt vastavalt haridus- ja teadusministri 28.08.2013. a määruse nr 23 „Kutseõppeasutuse arendustegevust ja õppekasvatustööd käsitlevate kohustuslike dokumentide nõuded ja dokumentide pidamise kord“ § 7 lõike 2 punktis 3 ja lõikes 4 kehtestatud. Tähtaeg: 01.09.2023.
- 1.2.2. Tagamaks õigusselgus ja -kindlus vastuvõtukomisjoni koosseisu osas, määrata vastuvõtukomisjonide koosseis viisil, et oleks üheselt ja läbipaistvalt arusaadav, kes kuuluvad vastuvõtukomisjoni iga õppekava lõikes vastavalt kooli nõukogu 31.08.2022 kinnitatud kooli õppekorralduseeskirja lisa 2 punktile 1.2. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.
- 1.2.3. Tagada õpilase vastuvõtt objektiivsetel alustel, sealhulgas korraldada vastuvõtmisel asjakohaste hindamismeetodite kasutamine, hinnates õpilaskandidaadi valmisolekut õppekavas kirjeldatud õpiväljundite saavutamiseks, lähtudes haridus- ja teadusministri 16.04.2018. a määruse nr 14 „Õpilaste kutseõppeasutusse vastuvõtu kord“ § 3 lõike 1 punktis 4 kehtestatust. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.01.2024.
- 1.2.4. Tagada vastuvõtuprotsessi dokumenteerimine viisil, et sealt nähtuks, mille eest kandidaat kui palju punkte sai ning kuidas vastuvõtukomisjon hindas õpilaskandidaadi valmisolekut õppekavas kirjeldatud õpiväljundite saavutamiseks vastavalt direktori 01.11.2021 käskkirja nr 1–1/94 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse vastuvõtukomisjoni töökord“ punktides 3.3.4–3.3.7 kehtestatud. Sealhulgas tagada vastuvõtukomisjoni dokumentide, sh vestluste protokollide säilitamine vastavalt haridus- ja teadusministri 16.04.2018. a määruse nr 14 „Õpilaste kutseõppeasutusse vastuvõtu kord“ § 3

³⁶ KutÕS, § 42 lg 3 p 3.

lõike 1 punktis 5 kehtestatule. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.01.2024.

2. Õpilaste toetamine õpinguperioodil

Järelevalves oli vaatluse all, kuidas on toimunud õpilaste toetamine õpinguperioodil. Vaadeldi põhikooli mitterahuldavate tulemustega lõpetanud esmakursuslaste toetamist; põhikoolis eesti keelt teise keelena õppinud õpilaste toetamist, ennetamaks õpilaste koolist väljalangevust. Vaatluse all oli HEV-õppija toetamise korraldus ja protsess ning tugimeetmete rakendamine. Kui õpilased olid arvatud koolist välja ning kui põhjuseks olid olnud raskused õppetöös, vaadeldi, milliseid tugimeetmeid õpilaste toetamiseks enne väljaarvamist rakendatud.

Õpingute katkestajate arvu vähendamine on olnud kooli eelmise arengukava üheks alaeesmärgiks³⁷. Uue arengukava projektis on sätestatud³⁸ ühe strateegilise eesmärgina õppijate edasijõudmise ja katkestamise põhjuste seiramine ja vajaduspõhine tugimeetmete rakendamine ning probleemide minimaliseerimine (sh eesti keelt mitte kõneleva õppija individuaalne toetamine). Järelevalves selgus, et õpingute katkestajate osakaal kutsekeskhariduses on viimasel aastal tõusnud: 2021. aastal 14,2%-lt 18,6-le %-le.

Õppetöö katkestajate osakaal (kool 18,5; riik 21) ja õppetöö katkestajate osakaal kutsekeskhariduses esimesel aastal on koolis madalam kui Eesti keskmine (kool 18,6; riik 20,6), kutsekeskhariduse nominaalajaga lõpetajate osakaal on kõrgem riigi keskmisest näitajast (kool 61,2; riik 57,3) (tabel 2).

Tabel 2. Kooli ja riigi keskmised näitajad seisuga 10.11.2022.

Näitaja	Kooli näitaja	Riigi keskmine näitaja
Õppetöö katkestajate osakaal, %.	18,5	21
Õppetöö katkestajate osakaal kutsekeskhariduses I aastal, %.	18,6	20,6
Kutsekeskhariduse nominaalajaga lõpetajate osakaal, %.	61,2	57,3
HEV-õpilaste osakaal: õpilaste arv kutsekeskhariduse õppes / HEV tugimeetmete arv.	1320/21	x
Mitterahuldavate tulemustega põhikooli lõpetajatest õppima asujate arv / neist vene õppekeeleaga koolist.	37/25	x
Õpilaste arv, kellel oli põhikoolis eesti keel teise keelena ja kes asusid 2021/2022. õppeaastal I kursusel õppima.	367	x
Õpetajate vastavus riigikeeleoskuse tasemenõuetele, %.	68,9	95,2

Allikas: Haridussilm, HTMi statistilised näitajad.

Arengukava 2020. aasta tulemusaruandes on välja toodud, et koolis peetakse igakuist arvestust katkestamise osas õppegruppide kaupa. Lähtudes kooli arengukava 2020. aasta tulemusaruandest on õpingute katkestamise vähendamiseks kasutusel järgivad meetmed: õpioskuste kujundamise moodul, individuaalsed nõustamised, iganädalased konsultatsioonid, võimalus

³⁷ Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse 22.02.2021 nõukogu koosoleku protokoll nr 1-4/2 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse arengukava 2018–2021“.

³⁸ Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse 22.12.2021 nõukogu koosoleku protokoll nr 1-4/13 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse arengukava 2022–2025“.

saada õpiabi, arenguestlused, koostöö lapsevanematega, tugirühmad, kaks korda aastas toimuvad järelevastamise päevad. Õpilasel, kellel on raskusi üldharidusainetega, on võimalus vahetada kutsekeskhariduse eriala kutseõppe eriala vastu. Ülaloodud meetmete abil on arengukava tulemusaruande³⁹ kohaselt katkestamine kutsekeskhariduse õppekavadel oluliselt langenud ja tulemus on parem kui Eesti keskmine.

Järelevalves ei leidnud kõigi eelloetletud meetmete tegelik rakendamine kinnitust. Selgus, et viimasel aastal on õpingute katkestajate ja väljalangejate osakaal kutsekeskhariduses tõusnud.

Koolis on tugikeskus, mille koosseisu kuuluvad kolm sotsiaalpedagoogi (igas õppekohas üks) ja kaks psühholoogi (üks Jõhvis ja teine Sillamäel/Narvas). Lisaks töötab tugikeskuses karjäärinõustaja, kelle töökoht on Narvas. Kvalifikatsioon ei vasta nõuetele ühel sotsiaalpedagoogil ja ühel psühholoogil. Õppedirektori sõnul viivad tugikeskuse töötajad grupijuhendajatele läbi koolitusi.

Tugikeskuse töötajate sõnul on nende töö põhieesmärgiks vähendada õpilaste koolist väljalangevust. Õpilastele viiakse läbi õppetööd kutsevaliku ja karjäärinõustamise moodulis ning ollakse kaasatud vastuvõtukomisjoni töösse. Sotsiaalpedagoogide tööülesannete hulka kuulub ka tegelemine põhi- ja eritoetustega ning selles osas õpilaste nõustamine. Tugitöötajate sõnul on sotsiaalpedagoogi töö oma ülesannetelt pigem õppenõustaja töö.

Koolis on 2592 õpilast, kuid sotsiaalpedagoogi ametikohti kolm. Seejuures on sotsiaalpedagoogide tööülesanneteks ka mitmed administratiivsed tegevused, mis pole õpilastele toe pakumiseks seotud. Õpilaste arvu arvestades ei ole koolis piisavalt kvalifitseeritud tugispetsialiste, et kõikidele õpilastele teenust tagada. Väljastpoolt kool täiendavat tugispetsialistide teenust ei hangi. Kuna tugispetsialistid täidavad mitmeid administratiivseid ülesandeid, ei ole neil võimalik täistööajaga tugiteenuste pakumisele pühenduda.

Vestlusel tugikeskuse töötajatega selgus, et psühholoogid nõustavad nõustavad nii õpetajaid kui õpilasi ja et neil oleks vaja rohkem teadmisi üldistest HEV-õppija toetamise võimalustest ning tegevuste koordineerimisest.

Tugikeskuse töötajad rääkisid, et nende jaoks tähendab õpilase toetamine tema mõistmist ja aitamist. Tugikeskuse töötajad töötavad nii õpilaste, õpetajate kui ka vanematega. Lisaks tugikeskuse töötajatele on koolis täiendavalt pakutud traumakonsultandi ja lepitaja teenust. Samuti on koolil koostöö Töötukassaga ja noorsoopolitseiga. Koostöövajadusena tõi sotsiaalpedagoog välja koostööd Rajaleidjaga. Rajaleidja tegeleb ainult põhikooli õpilastega, kuigi vajadus oleks tema hinnangul töötamiseks ka kutseõppeasutuses õppijatega, et õppija toetamine oleks üks tervik.

Tugispetsialistide kinnitusel on neil juurdepääs õppeinfosüsteemi Tahvel, kus jälgitakse grupijuhendajate sissekandeid, õppetulemusi ja puudumisi. Tugirühma koosolekul arutatakse õppijaid toetavaid tugimeetmeid ning tugimeetme vajaduse määramisel lähtutakse nende sõnul õpilase hariduslikust erivajadusest.

Koolis ei olnud järelevalve ajal õpilastele individuaalseid õppekavasid (edaspidi IÕK) koostatud ega rakendatud. Tugispetsialistid selgitasid, et selleks vajavad tugikeskuse töötajad IÕK koolitust.

³⁹ Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse arengukava 2020. a tulemusaruanne.

Kooli 2592 õpilasest oli mitmetel erinevaid erivajadusi, suur osa neist vajab täiendavat tuge eesti keele õppes. Asjaolu, et kool pole koostanud ühtegi IÕKd personali vastava oskuse puudumisel, näitab, et koolis on tõsine probleem õpilasele toe tagamisel. Seega on oluline tõsta olemasoleva personali pädevust ning vaja on ka leida täiendavat tugipersonali.

Kooli tugirühma tööd reguleerib tugirühma tegevuse kord⁴⁰, mis on kinnitatud direktori käskkirjaga, kuid vastavat korda kooli dokumendihaldussüsteemis registreeritud ei ole. HEV-õpilaste õppekorralduse ja tugirühma töö koordineerimise eest, sealhulgas õpilase erivajaduse tuvastamise ja tugimeetmete määramise korraldamise ning rakendamise tulemuslikkuse jälgimise ja dokumenteerimise eest vastutab sotsiaalpedagoog. Kooli erinevates õppekohtades on tagatud sotsiaalpedagoogi ametikohad, kuid korrast ei selgu, kas igas õppekohas on just selles õppekohas töötav sotsiaalpedagoog vastutav HEV-õpilaste õppekorralduse ja tugirühma töö koordineerimise eest, sealhulgas õpilase erivajaduse tuvastamise ja tugimeetmete määramise korraldamise ning rakendamise tulemuslikkuse jälgimise ja dokumenteerimise eest, või seda teeb kõikide õppekohtade peale üks sotsiaalpedagoog. Lisaks sotsiaalpedagoogile kuuluvad tugirühma veel erialade juht, tugikeskuse töötaja ja grupijuhendaja.

Tugirühma tegevuse töökorrast ei selgu, mitu tugirühma koosseisu töötab, kes on vastutav tugirühma töö eest asutuses ning tugirühma koosseis ei ole kinnitatud direktori käskkirjaga. Tugikeskuse töötaja ametijuhendist puudub tugirühma tööga seotud ülesannete kirjeldus.

Selgitame, et niivõrd suures ja mitme õppekohaga organisatsioonis nagu kool peavad töötajate ülesanded ja vastutus olema selgelt ja üheselt sätestatud. See tagab, et kõik osapooled teavad, kes mille eest vastutab, ning kõik vajalikud ülesanded saavad täidetud.

Kooli tugirühma tegevuse korras⁴¹ on välja toodud, et ettepaneku õpilase vajaduste kaardistamiseks esitab jälgimiskaardi alusel grupijuhendaja. Tugispetsialistide sõnul on esmane õppija toevajaduse kaardistaja grupijuhendaja, kes kirjutab e-kirja tugikeskusele või pöördub suuliselt tugikeskuse poole. Lisaks on probleemi kaardistamiseks välja töötatud „Õpilase jälgimise kaart“⁴², mida täidavad aineõpetaja ja kutseõpetaja⁴³. Seoses sellega jääb ebaselgeks, milliseid dokumente peab täitma grupijuhendaja ja mida õpetaja ning mis võetakse tugirühma koosolekul hindamise aluseks. Õpilase kohta kogutud andmed sisestatakse õppeinfosüsteemi Tahvel tugiteenuste rubriiki.

Selgitame, et dokumenteerimine peab täitma eesmärgi, et iga õpilane saaks talle vajaliku toe, mistõttu peab dokumentides kajastatud info olema täpne, selge ja asjakohane, samuti lihtsasti mõistetav ning asjaga seotud osapooltele kättesaadav.

Tugirühma tegevuse korras⁴⁴ on välja toodud, et üheks tugirühma ülesandeks on tugimeetmete rakendusplaani koostamine ja õpetajate teavitamine. Tugispetsialistide sõnul koostatakse ala-

⁴⁰ Direktori 17.10.2022 käskkiri nr 1-1/60 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse tugirühma tegevuse kord“.

⁴¹ Direktori 17.10.2022 käskkiri nr 1-1/60 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse tugirühma tegevuse kord“, p 4.2.

⁴² Direktori 17.10.2022 käskkiri nr 1-1/60 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse tugirühma tegevuse kord“, lisa 2.

⁴³ Direktori 17.10.2022 käskkiri nr 1-1/60 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse tugirühma tegevuse kord“, lisa 1.

⁴⁴ Direktori 17.10.2022 käskkiri nr 1-1/60 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse tugirühma tegevuse kord“, p 4.3.

tes 2022/2023. õppeaastast HEV-õppijale rakendusplaan, mis asub dokumendihaldussüsteemis EKIS. Rakendusplaani hindamine toimub vestlusel, mille tulemus fikseeritakse õppeinfosüsteemis Tahvel. Eelnevatel aastatel tugirühm ühelegi tugimeedet vajavale õpilasele rakendusplaani koostanud ei ole. Jälgimiskaart, mis on kinnitatud kooli tugirühma tegevuse korra⁴⁵ lisaga 2, on suunatud ainult õpetajale täitmiseks, aga sama dokumendi lisas 1 on määratletud esmase toevajaduse kaardistajaks grupijuhendaja.

Kooli tugirühma tegevuse kord⁴⁶ sätestab, et tugirühma koosseisu, pädevuse ja töökorra kinnitab kooli direktor käskkirjaga. Tugirühma koosseis on töökorras⁴⁷ kinnitatud liikmete ametinimetustega, kuid vastav tööülesanne ei ole kajastatud töötajate ametijuhendites. Lisaks ei selgu korrast, kuidas määratakse eri õppekohtade tugikeskuse töötajad vastavate õppekohtade tugirühmade liikmeks.

Koolis ei ole tugimeetmete tõhusust tervikuna analüüsitud ega hinnatud. Erinevad tugisüsteemid on reguleeritud vastuoluliselt ning kohati läbipaistmatult. Edaspidi on vaja kooli tugisüsteemi tervikuna üle vaadata ning tagada selle ühtne, läbipaistev ning selge toimimine viisil, et igal süsteemi osalisel on teada oma ülesanded ja vastutus, ning õpilase vaatest on üheselt arusaadav, millistel tingimustel millistele teenustele tal õigus on.

Selgitame, et õpilaste väljalangevuse ennetamiseks ja vähendamiseks tuleb süsteemselt läbi viia tugisüsteemi mõjuanalüüsi, et mõista, kas tugisüsteemil on mõju õppijate väljalangemisele ja õpimotivatsioonile mõju.

2.1. I kursusele vastu võetud põhikooli mitterahuldavate hinnetega lõpetanud õpilaste ja vene õppekeelega koolist tulnud õpilaste toetamine õpinguperioodil

Järelevalve valimisse kuulusid koka õppekava I kursuse õpilased, kes olid lõpetanud eesti keel teise keelena põhikooli ning asunud õppima 2021/2022. õppeaastal õppekaval, mille õppekeeleks on kool märkinud eesti keele (60/40).

2021/2022. õppeaastal õppis koka õppekaval 83 õpilast. Nimetatud õpilastest 50-le rakendati erinevaid tugimeetmeid. Kooli esitatud andmetel rakendati alljärgnevat meetmeid: nõustamine sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi poolt, arenguvestlus grupijuhendajaga, loeng „Ohtlikud mängud“, individuaalne nõustamine, vanematega kohtumine, nõustamine, õpitulemuste vestlus, nõustamiskomisjonis osalemine, individuaalne karjäärinõustamine. 83 õpilasest 28 katkestasid õpingud, neist pooled katkestasid õpingud Sillamäe õppekohas. Väljaarvamise põhjusena on 23 õpilase puhul märgitud, et nad lahkusid omal soovil, neist kuue puhul, et eriala ei sobi, ühel õpilasel olid tervislikud põhjused ning üks õpilane on välja arvatud omal soovil õppekorralduslikel põhjustel, neli õpilast on välja arvatud õppevõlgnevuste tõttu, üks õpilane õpingute mittealustamise tõttu⁴⁸.

Järelevalves selgus, et mitterahuldavate hinnetega põhikooli lõpetajatele ei määrata koolis tugimeetmeid kohe peale kooli vastuvõtmist, toevajadus selgitatakse välja alles õpingute vältel. Õppedirektori selgitusel ei määratleta vastuvõtuprotsessis, milliseid toetamismeetmeid õpilane vajaks. Kui kool näeb vastuvõtul, et õpilane on õppinud lihtsustatud õppekava alusel, rakendab kool praktikat suunata õpilane talle jõukohasemale erialale. Õppedirektori sõnul on

⁴⁵ Direktori 17.10.2022 käskkiri nr 1-1/60 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse tugirühma tegevuse kord“.

⁴⁶ Direktori 17.10.2022 käskkiri nr 1-1/60 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse tugirühma tegevuse kord“, p.1.2.

⁴⁷ Direktori 17.10.2022 käskkiri nr 1-1/60 „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse tugirühma tegevuse kord“, p.2.2.

⁴⁸ Kiri 28.10.2022 nr 9.5.-2-2/22-23/6/3.

tavapärane praktika, et tulevane grupijuhendaja osaleb vastuvõtuprotsessis, et näeks õpilasi, kes õppimist alustavad. Kui õpilasel tekivad mõne õppeainega probleemid, siis suhtleb grupijuhendaja aineõpetajaga. Õpetajate sõnul on esmakursuslaste väljalangevuse vähendamiseks oluline meede õpilase ja tema vanematega suhtlemine. Kui õpilasel ilmnevad õpingutes raskused, siis suunatakse ta esimese kursuse poole aasta jooksul vajadusel teisele erialale. Tihti on õpilase jaoks rasked üldharidusained, sellisel juhul on võimalik suunata kutseõppesse.

Selgitame, et kuigi õpilasele jõukohase õppe soovitamine võib teda toetada, peab kool panustama ka sellesse, et õpilane suudaks valitud õppekaval õppida. Kool ei saa vabaneda talle pandud õpilase toetamise ülesandest viisil, et suunab õpilase teisele õppekavale.

Kooli juhtkonna kinnitusel alustab kool septembrist õpilaste erivajaduste väljaselgitamisega ning selleks kohtutakse ka lapsevanemaga. Detsembris või jaanuaris määratakse vajadusel tugimeetmed. Õpilastele, kes on põhikoolis õppinud eesti keelt teise keelena, on tugimeetmeks eesti keele valikmooduli lisamine ja gruppidesse jagamine eesti keele oskuse taseme alusel. Õppedirektori selgituse kohaselt toimub tasandusõpe vaid eesti keele õppeaines, kus on loodud valikainena ühtlustav moodul. Õpilastel on võimalus projekti raames läbida ka eesti keele õpet, kuid seda ei võimaldata kõigile. Käesolevast õppeaastast toimub ka matemaatika tasandusõpe IT-Akadeemia õppekavadel.

Ärakuulamisel lisas õppedirektor, et õpilastel on võimalus täiendava eesti keele projekti raames läbida eesti keele õpet ja kool korraldas seda, lähtudes õpetajate ressursside olemasolust.

Selgitame, et õpilastele nende tasemest lähtuva eesti keele õppe võimaldamine on hea praktika, kuid järelevalves selgus, et üksnes sellest ei piisa kõigi õpilaste toetamiseks. Sellele on vaja lisada täiendavaid meetmeid, mis tagaksid õpilastele piisava eesti keele õppe. Seejuures ei ole eeldust, et eesti keele õpe peaks toimuma üksnes eesti keele tundides, eesti keele õpet saab ja peab integreerima õppesse tervikuna. Alles detsembris või jaanuaris tugimeetmete määramine on paljude õpilaste jaoks liiga hilja. Selleks ajaks on juba arvestatav hulk õpilasi õpingutest loobunud. Kool peab edaspidi tugimeetmed varem määrama.

Selgitame, et õpilaste toevajaduse väljaselgitamine peaks toimuma õpingute alguses, eeldatavalt esimese kuu jooksul, et tagada õpilastele kohene tugi. Toe väljaselgitamisega viivitamine suurendab väljalangevust esimesel poolaastal. On loomulik, et õpingute vältel selgub õpilase toevajaduse kohta uusi asjaolusid, mistõttu peab eelnevalt määratud toemeetmeid hindama ja korrigeerima. Põhjusel, et õpingute vältel võib ilmnedä täiendavaid asjaolusid, ei tohi aga jätta õpilast vajaliku toeta.

Õppedirektori selgituste kohaselt jälgib grupijuhendaja õppeinfosüsteemis Tahvel õpilaste tulemusi. Kui märgatakse, et õpilasel on tekkinud probleemid, siis otsustab grupijuhendaja, kelle poole pöörduda abi saamiseks. Esmane meede on konsultatsioon, kui sellest ei piisa, siis kaasatakse probleemi lahendamisse tugikeskuse töötaja või korraldatakse nõustamiskomisjoni koosolek. Juhtkonna sõnul on ka kõigil õpetajatel kord nädalas konsultatsioonid ja õpilastel on probleemide korral võimalus pöörduda tugikeskusesse. Õpilasi suunavad tugikeskuse poole pöörduma ka grupijuhendajad.

Erialade valdkondade koosolekutel arutatakse õppetulemusi esimese õppeperioodi lõpus ja õppeaasta lõpus. Erialade nõustamiskomisjonid toimuvad praktiliselt igakuiselt. Nõustamiskomisjoni töös osaleb ka grupijuhendaja. Tuutorite ehk kaasõpilasest toetajate süsteemi on rakendatud vaid IT-Akadeemia õppekavade puhul.

Õppedirektori selgituste kohaselt sõltub väljalangevuse vähendamine suuresti õpetajatest, kuna oluline on õpetajate vastutulek probleemide lahendamisel. Selgitame, et koolil on kohustus tagada, et kõigil õpetajatel oleksid vajalikud pädevused, et nad mõistaksid iga õpilase individuaalseid vajadusi ning suudaksid neile vastata ja vajaliku toe tagada. Kool ei saa enda vastutusest taanduda põhjusel, et mõned õpetajad vajalikke pädevusi ei oma.

Õpilased selgitasid, et kui neil tekivad probleemid mõnes õppeaines, siis nad pöörduvad kas otse aineõpetaja või rühmajuhendaja poole. Kui probleemid on tõsisemad, siis pöörduakse sotsiaalpedagoogi poole. Vestlusel tugikeskuse töötajatega selgus, et tugikeskuse töötajad aitavad õpilasi koduste ülesannete lahendamisel.

Õpetajad selgitasid, et kõigil aineõpetajatel on nädalas 1,5 tundi konsultatsiooniga, mis kajastatakse tunniplaanis. Konsultatsiooni ajal on õpilasel võimalus parandada oma puudulikke hindeid ja vajadusel annab õpetaja selgitusi. Vestlustel kinnitasid õpilased, et kõigis õppeainetes võimaldatakse konsultatsioone, kuid konsultatsioonis osaleb korraga palju õpilasi ja enamasti sooritatakse konsultatsioonis järeltöid. Õpilased lisasid, et saavad selgitusi soovitud teemal, kui õpetaja on kõigile õpilastele järeltööde lehed kätte jaganud. Viimane võib võtta märkimisväärse aja konsultatsioonitunnist.

Selgitame, et õppeainete konsultatsioonid ja järeltööde sooritamise peavad toimuma erinevatel aegadel, et tagada õpilaste tegelik sisuline toetamine materjali omandamisel ning samuti võimalus sooritada järeltöid keskendumist võimaldavas keskkonnas. Viidatud kooli konsultatsioonide korraldamise praktika muudab need vaid formaalsuseks, kui õpilasel ei ole võimalik konsultatsioonil tegelikult õpilünkade kõrvaldamiseks tuge saada.

Õppedirektor tõi välja, et väljalangevuse vähendamise üheks meetmeks on koostöö põhikoolidega, et õpilased teeksid eriala osas õige valiku. Väljalangevust aitaks tema sõnul vähendada ka tugikeskuse töötajate arvu suurendamine. Vajadus suurendada tugispetsialistide teenuse pakkumist ilmnas ka järelevalves.

Õpetajad leidsid, et väljalangevuse vähendamiseks ja keeleoskuse parendamiseks oleks vaja ühiselamus elavatele õpilastele pakkuda tegevusi. Samuti peaks olema õpperühmade suurused väiksemad, et jõuaks igaühega suhelda. Õpilaste keeleoskuse parendamiseks on nende sõnul oluline suurendada eesti keele tundide mahtu, mis hetkel on 6 + 6 EKAPit (Eesti kutsehariduse arvestuspunkt, mis on võrdne 26 tunni õpilase õpinguteks kulutatud tööga).

Juhime tähelepanu, et eesti keele õpe saab toimuda ka mujal kui eesti keele tundides ja peakski toimuma terviklikult kogu õppesse integreeritult. Kool peab arendama välja võimekuse õpetada eesti keelt läbivalt kogu õppekasvatustöös. Seejuures on aktsepteeritav ka eesti keele tundide arvu suurendamine, kuid kui kogu ülejäänud õppetöö toimub vene keeles, ei saavutata tõenäoliselt vajalikku taset ka eesti keele tundide arvu mitmekordistamisel.

Vestlustel õpilastega selgus, et õpilaste hulgas ei ole läbi viidud eraldi rahuloluküsitlust, kus oleks küsitud õpilaste rahulolu nõustamisega. Õppedirektori selgituste kohaselt on lähiajal plaanis rakendada IT-Akadeemia õppekavade kvaliteedimudelit ka teistel erialadel.

Õppedirektor tõi esile, et väljalangevuse vähenemine koolis on saavutatud tänu sellele, et tööle on võetud grupijuhendajad, kellel ei ole õppetöö läbiviimise kohustust, samuti toetavad õpilasi tugikeskuse töötajad, kes omavad head kontakti õpetajate ja grupijuhendajatega.

Märgime, et sel viisil õpilastele toe tagamine on positiivne praktika, kuid kvalifikatsioonita rühmajuhendajate pakutav ei saa asendada nõutava kvalifikatsiooniga tugispetsialisti teenust. See saab teatud juhtudel tugispetsialisti teenust täiendada ning mitte kõigil õpilastel ei ole ka igas olukorras tugispetsialisti teenust vaja, küll aga peab kool selle vajaduse tekkides tagama. Järelevalves selgus, et kooli vähenenud väljalangevuse põhjuseks on osaliselt ka asjaolu, et tegelikkuses mitterahuldavate tulemustega õpilastel võimaldatakse siiski kool lõpetada. Vestlusel kooli endise pedagoogiga selgus⁴⁹, et kooli jaoks on väga oluline, et õpilased lõpetaksid kooli ja seetõttu survestatakse õpetajaid, et võimaldataks õpilastel negatiivsed hinded ära parandada või anda õpilastele kergemaid ülesandeid või panna välja vähemalt hinne „3“, vaatamata sellele, et mõnel õpilasel oli enne lõpetamist 30 ja enam võlgnevust.

Seda kinnitas ka eespool viidatud probleem, et tegevus, mida nimetatakse konsultatsiooniks, on tegelikkuses järeltöö tegemise võimalus. Selline meede ei lahenda aga väljalangevuse probleemi. Kool peab edaspidi pakkuma õpilastele rohkem sisulist tuge.

2.2. Viimase kursuse õpilaste nimekirjast väljaarvamine, nende toetamine õpingupeerioodil

Järelevalves oli vaatluse all, milliseid tugimeetmeid oli rakendatud õppeperioodi vältel õpilastele, kes olid õpilaste nimekirjast arvatud välja viimasel kursusel. Vaatluse all olid viimase kursuse õpilased, kes olid asunud õppima kutsekeskharidusõppesse põhikooli baasil, ja kes olid õpilaste nimekirjast välja arvatud 2021/2022. õppeaastal.

Viimaselt kursusest on 2021/2022. õppeaastal nimekirjast välja arvatud 62 õpilast alljärgnevatelt õppekavadelt: kokk – 12 õpilast; puitkonstruktsioonide ehitus – 3 õpilast; ehitusviimistlus – 10 õpilast; pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia – 4 õpilast; tarkvaraarendaja – 4 õpilast; tiser – 2 õpilast; mäetööline – 1 õpilane; keevitaja – 13 õpilast; mootorsõidukitehnik – 6 õpilast; mehhatroonik – 2; multimeedia nooremetsialist – 1 õpilane; metallilõikepinkide töötaja – 4 õpilast. 62st õpingud katkestanud õpilasest olid 36 lahkunud omal soovil, 23 oli nimekirjast välja arvatud õppevõlgnevuste tõttu ja kolm õpilast olid välja arvatud õppetööle mitteilumumise tõttu. Enamikule välja arvatud õpilastest oli kooli esitatud dokumentide kohaselt rakendatud enne väljaarvamist tugimeetmeid. Tugimeetmeid ei olnud enne väljaarvamist rakendatud kolmele õppevõlgnevustega õpilasele ja viiele omal soovil lahkunud õpilasele. Õpilastele on tugimeetmed määratud nõustamiskomisjoni ja tugirühma ning tugikeskuse komisjoni koosolekul. Kooli andmetel rakendati alljärgnevaid meetmeid: soovitus osaleda konsultatsioonides, vanematega nõustamine, individuaalne nõustamine, vestlus grupijuhendajaga, vestlus sotsiaalpedagoogiga, arenguvestlus grupijuhendajaga, psühholoogi nõustamine, karjäärinõustamine, tööpäeviku täitmine.

Juhtkonna selgitusel suurendab väljalangevust lõpukursuste õpilaste tööle asumine. Esimesel kursusel osaletakse õppetöös, kuid kolmandal kursusel lähevad paljud õpilased juba tööle. Sellises olukorras on kool pakkunud võimalust minna üle töökohapõhisesse õppesse (töökohapõhine õpe on kutseõppes vaid keemiaprotsesside operaatori ja turvasüsteemide tehnika õppekavadel).

Vestlusel õpetajatega toodi välja, et viimase kursuse õpilaste väljaarvamise vähendamiseks on väga oluline grupijuhendaja suhtlemine lapsevanematega ja nende õppeainete õpetajatega, kus õpilasel on puudulik tulemus.

⁴⁹ Kiri 20.12.2022 nr 9.5-2.2/22-23/6/12.

Järelevalves selgitasid õpetajad, et õpilase jaoks on põhikooli lõpetamise järel kutsekoolis jätkamine iseenesestmõistetav tee ning nad ei teadvusta, et ka kutsekoolist saab välja arvata. Kutsekooli maine on olnud selline, et sinna õppima asumiseks pingutama ei pea.

Selgitame, et kui kool on sellisest mainest teadlik, tuleks rakendada meetmeid, et seda muuta. Järelevalves ei selgunud, et kool rakendaks teadlikult viidatud mõtteviisi muutmiseks meetmeid.

Õppedirektor oli seisukohal, et väljaarvamine on viimane meede. Viimasel kursusel korraldatakse töö nii, et õpilased osaleksid konsultatsioonides ja likvideeriksid võlgnevused. Vajadusel pikendatakse õpet 31. augustini, et õpilane saaks kooli lõpetada. Kool näeb ka probleemi tööandjates, kuna tööandjad võtavad noore tööle ka ilma haridust tõendava dokumendita. Õppedirektori selgituste kohaselt kooskõlastab tema õpilase koolist väljaarvamise esildise vaid siis, kui on näha, et mitte midagi ei saa rohkem teha.

Vestlustel selgitasid õpetajad, et väljalangemise vähendamisele aitaks kaasa, kui õpilastel oleks enne kooli astumist võimalik läbida proovipäev, samuti võiks igal erialal olla madalama tasemega eriala, kuhu on võimalik üle minna probleemide korral. Kooli üldist väljalangevust suurendavad juhtkonna sõnul täiskasvanud õppijad, kes tegelikult ei õpi. Õpetajad lisasid, et selleks, et õpilased teeksid erialavaliku teadlikult, on oluliseks abinõuks koostöö põhikoolidega. Koolil on hea kogemus, kus põhikooli õpilased läbivad tehnoloogiainete kutsehariduskeskuses.

Kokkuvõtteks saab tuua välja, et väljalangevuse ennetamiseks rakendatakse koolis mitmesuguseid meetmeid, kuid valdav osa neist keskendub õpilasele hinnete parandamiseks võimaluse andmisele või õpilase lihtsamale õppekavale üleviimisele, mitte õpilasele sisulise toe tagamisele. Näiteks peamine meede, mida õpilased oskasid välja tuua, olid konsultatsioonid, kus sai sooritada järeltõid. Tasemerühmad on moodustatud vaid eesti keel teise keelena moodulis/õppeaines. Suuremat vajadust nähakse psühholoogi ja eripedagoogi teenuse rakendamiseks.

2.2.1. Ettepanekud direktorile

- 2.2.1.1. Selgitada õpilaste toevajadus välja õpingute alguses võimalikult varakult, et tagada õpilastele tugi kohe õpingute alguses.
- 2.2.1.2. Analüüsida ja hinnata terviklikult koolis tugimeetmete tõhusust ning rakendumist ja planeerida selle alusel arendustegevused, sealhulgas tagada regulaarselt tugirühma koostatud rakendusplaani tulemuslikkuse hindamine.
- 2.2.1.3. Analüüsida õpilaste tegelikku toevajadust ning sellele tuginedes selgitada välja täiendav tugispetsialistide ametikohtade loomise vajadus.
- 2.2.1.4. Toetada tugikeskuse töötajaid individuaalse õppekava koostamisel.
- 2.2.1.5. Viia kooli tugirühma tegevuse korda sisse tugirühma täpsemad ülesande kirjeldused ja selgitused andmete kogumise kohta. Oluline on täpsustada, kes on esmane toevajaduse märkaja ja millist keskkonda kasutatakse andmete kogumiseks.
- 2.2.1.6. Koostada tugiõppe juhend, et kõigil õppekasvatusala töötajatel oleks ühetaoline teadmine tugiõppe põhimõtetest ja korraldamisest.
- 2.2.1.7. Luua ühtne õpilase toetamise dokumenteerimise süsteem, näiteks õppeinfosüsteemis Tahvel sisestada nõustamisega seotud informatsioon rubriiki „Tugiteenused“, et tagada info liikumine erinevatele osapooltele.
- 2.2.1.8. Teavitada õpilasi kooli pakutavatest tugiteenustest.
- 2.2.1.9. Rakendada „tuutorite“ süsteemi ja korraldada sisseelamise nädal, et soodustada meeskonnatööd õpperühmas.
- 2.2.1.10. Rakendada tasanduskursusi õppeainetes, kus on õpilastel rohkem probleeme.

Ärakuulamisel selgitas õppedirektor ettepaneku 2.2.1.1 osas, et alates 2023/2024 õppeaastast korraldab kool suvelaagri eesmärgiga selgitada välja õpilaste toevajadus. Selgitame, et kuigi ka õppekavaväliste tegevuste abil on võimalik õpilase toevajadust tuvastada, peaks see olema eelkõige planeeritud siiski õppe- ja kasvatustöö osana.

Ettepaneku 2.2.1.3 osas märkis õppedirektor ärakuulamisel, et täiendavate töötajate otsing juba käib ning tugitöötajate arvu on plaanis suurendada.

Ettepaneku 2.2.1.4 ja 2.2.1.6 osas märkis õppedirektor, et individuaalse õppekava koostamise koolitus toimus märtsis ning koostamisel on tugiõppe juhend. Selgitame, et lisaks personali koolitamisele on oluline, et kooli juhtkond tagaks toe jõudmise ka õpilasteni.

Ettepaneku 2.2.1.8 osas märkis õppedirektor, et õpilasi teavitatakse tugiteenustest iga õppeaasta alguses.

Ettepaneku 2.2.1.10 osas märkis õppedirektor, et tasanduskursuste korraldamine õpilastele on töös.

2.2.2. Ettekirjutused direktorile

2.2.2.1. Tagada kõigile haridusliku erivajadusega õpilastele tugiteenuste, sealhulgas karjääriteenuse ja õpiabi kättesaadavus, lähtudes kutseõppeasutuse seaduse § 43 lõike 2 punktist 10 ning haridus- ja teadusministri 28.12.2018. a määruse nr 35 „Haridusliku erivajadusega õpilase kutseõppeasutuses õppimise tingimused ja kord“ § 7 lõikest 1. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.

2.2.2.2. Kinnitada tugirühma töökord, kus on muu hulgas kirjeldatud, kuidas töötavad tugirühmad erinevates õppekohtades, lähtudes haridus- ja teadusministri 28.12.2018. a määruse nr 35 „Haridusliku erivajadusega õpilase kutseõppeasutuses õppimise tingimused ja kord“ § 5 lõikest 5. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.

2.2.2.3. Kinnitada direktori käskkirjaga tugirühma liikmete isikuline koosseis, lähtudes haldusmenetluse seaduse § 8 lõikest 2, mille kohaselt tuleb määrata haldusorganisatsioonis isikud, kes tegutsevad haldusmenetluses haldusorgani nimel, kui seaduses või määruses ei ole sätestatud teisiti. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.09.2023.

2.2.2.4. Kirjeldada tugispetsialistide ametijuhendites tugirühma tööga seotud ülesanded, lähtudes kutseõppeasutuse seaduse § 37 lõikest 1, mille kohaselt tuleb töötajate tööülesanded ja -kohustused määrata kindlaks ametijuhendi ja töölepinguga. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.

2.2.2.5. Võimaldada õpilastele õppeainete konsultatsioonid eraldiseisvalt järeltööde sooritamiseks, et tagada õpilaste toetamine materjali omandamisel, lähtudes kutseõppeasutuse seaduse § 3 lõike 2 punktist 1. Täitmise tähtaeg 01.09.2023.

Ärakuulamisel tegi kooli õppedirektor ettepaneku määrata ettekirjutuse 2.2.2 tähtajaks 01.09.2024, kuna spetsialiste on raske leida nii lühikese aja jooksul.

Selgitame, et ettekirjutuste tähtaegade määramisel on lähtutud vajadusest tagada õpilastele tugiteenused õppeaasta algusest. Kool peab pingutama, et tagada õpilastele esimesel võimalusel neile õigusaktides ettenähtud tugi. Järelevalve ei saa aktsepteerida, et õpilased jäävad terveks õppeaastaks toeta.

3. Eesti keele ja eestikeelse õppe korraldus

Vastavalt kutseõppeasutuse seadusele⁵⁰ oli kool kohustatud tagama ülemineku eesti õppekeelele kutsekeskhariduse õppekavadel hiljemalt 2020. aasta 1. septembriks. KutÕS⁵¹ sätestab, et õppekeeleks loetakse keel, milles toimuv õpe moodustab vähemalt 60 protsenti kooli õppekavas sätestatud õppe mahust. Kutsekeskhariduse õppekava õppekeel peab olema eesti keel⁵².

15.09.2022 seisuga oli koolis EHISe andmeil kokku 1275 kutsekeskhariduses õppijat, kellest 1235 õppisid EHISesse kantu kohaselt eesti keeles (õppekava õppekeeleks on märgitud eesti keel). Õpilasi, kes on astunud kooli varem kui 2020. aasta sügisel ja õpivad vene keeles, on 40. Teistes õppeliikides, kus õpivad peamiselt täiskasvanud, on õigusaktidega lubatud õpe ka muus keeles ja neil õppekavadel toimub õpe suures osas vene keeles.

Nõuet, et kutsekeskhariduse õppekava õppekeel peab olema eesti keel, koolis tegelikkuses ei täideta.

Kooli astuvad juhtkonna sõnul igal aastal õpilased, kellest 90% ei oska eesti keelt. 85% õpilaste eesti keele tase on juhtkonna sõnul nullilähedane. Juhtkonna selgitusel ei ole kool saanud olukorda parendada, kuna selleks puuduvad rahalised ressursid. Kooli direktor teavitas, et 2018. aastal palus kool pikendust eestikeelsele õppele ülemineku osas, kuna kool ei suuda eestikeelsele õppele üle minna.

Koolis õpivad enamuses Ida-Viru maakonna õpilased. 2021/2022. õppeaastal oli kooli asukohajärgse maakonna õppijate osakaal 91%.

Õppedirektori sõnul asusid käesoleval õppeaastal kooli õppima üksikud õpilased välisriikidest. Valgevenest ja Vene Föderatsioonist ei võetud õppima ühtegi õpilast. Eelmisel aastal oli välismaalt õppima tulijaid ligikaudu 50. Õppima saabunud Ukraina kodanikud soovivad üldiselt õppida eesti keeles (4 ukrainlast asus õppima kutsekeskhariduse õppekaval).

Kool viis õppeaastate 2020/2021 ja 2021/2022 alguses kutsekeskhariduse õppekavadele sisseastuvatele eesti keelest erineva emakeelega noortele läbi Harno sõeltesti eesti keele oskuse indikaativseks määramiseks. Tabelis 3 on toodud kooli 2021. aasta sisseastujate eesti keele sõeltesti tulemused. Kõige madalamad olid tulemused Narva õppekohas, kus keskmine tulemus oli 48,6%. Valdkondade lõikes saadi kõige madalamaid tulemusi metallitööde valdkonnas (42,10%). Kõige paremaid tulemusi saadi IT valdkonnas Sillamäe õppekohas, kus oli ka kõige enam neid õpilasi, kes said 70 ja enam punkti.

Tabel 3. Eesti keele sõeltesti 1. kursuste tulemused 2021. aastal.

Valdkond	Õpilaste arv	Tulemus (%)	70 punkti ja rohkem
Sillamäe õppekoht			
IT	24	65,70	9
Logistika	24	56,50	7
Toitlustus	30	48,70	4
	78	57	20
Jõhvi õppekoht			

⁵⁰ KutÕS, § 57 lg 1.

⁵¹ KutÕS, § 29 lg 1.

⁵² KutÕS, § 29 lg 2.

Valdkond	Õpilaste arv	Tulemus	70 punkti ja rohkem
Logistika	22	65,60	8
IT	24	64,80	8
Automaatika	21	62,50	6
Toitlustus	21	57,00	7
Tehnoloogia	22	57,20	5
Elektrik	21	56,10	3
Ehitus	20	55,60	2
Toitlustus	18	51,10	0
Ehitus	19	43,50	2
Metall	25	42,10	1
	213	56	42
Narva õppekoht			
Automaatika	19	61,60	3
IT	22	54,10	2
Toitlustus	29	49,50	2
Toitlustus	17	46,70	1
Ehitus	20	46,30	4
Auto	25	44,10	2
Metall	30	38,30	0
	162	48,60	14
	453	54	76

Allikas: Kooli 1. kursuste sõeltesti tulemused 2021. aastal.

Koolis viiakse läbi õppetööd kutsekeskhariduse tasemel õppekavarühmades, mis on toodud tabelis 4. Kooli kodulehe andmetel toimub kutsekeskhariduse õppekavadest õppetöö ainult eesti keeles kahel õppekaval: juuksur ja toitlustusteenindus ning osaliselt vene keeles (60/40) toimub õppetöö 15 õppekaval. Järelevalves selgus aga, et praktikas viidatud mahus eestikeelset õpet ei toimu, õpe on valdavas osas venekeelne.

Tabel 4. Kooli neljanda taseme kutseõppe esmaõpe (kutsekeskharidusõpe) õppekavad.

Jrk nr	Õppekava nimetus	Õppekava kood	Õppekeel eesti/vene, %	Õppeaeg aastates	Koolituskoht
Õppekavarühm: andmebaaside ja võrgu disain ning haldus					
1	IT-süsteemide spetsialist	215462	60/40	4	Jõhvi
2	Multimeedia nooremspetsialist	188217	60/40	3	Narva
Õppekavarühm: tarkvara ja rakenduste arendus ning analüüs					
3	Tarkvaraarendaja	210138	60/40	4	Sillamäe, Jõhvi
Õppekavarühm: ehitus ja tsiviilrajatised					
4	Puitkonstruktsioonide ehitus	162237	60/40	3	Jõhvi
5	Ehitusviimistlus	151687	60/40	3	Narva
Õppekavarühm: elektrienergia ja energeetika					

6	Sisetööde elektrik	210077	60/40	3	Jõhvi
Õppekavarühm: kaevandamine ja rikastamine					
7	Mäetööline	136437	60/40	3	Jõhvi
Õppekavarühm: elektroonika ja automaatika					
8	Automaatik	151860	60/40	3	Jõhvi
9	Mehhatroonik	211277	60/40	3	Narva
Õppekavarühm: juuksuritöö ja iluteenindus					
10	Juuksur	130220	eesti keel	3	Jõhvi
Õppekavarühm: keemiatehnoloogia ja protsessid					
11	Laborant	140818	60/40	3	Jõhvi
Õppekavarühm: majutamine ja toitlustamine					
12	Kokk	215305	60/40	3	Sillamäe, Jõhvi, Narva
13	Toitlustusteenindus	215306	eesti keel	3	Jõhvi
Õppekavarühm: mehaanika ja metallitöö					
14	Keevitus ja metallitööd	223742	60/40	3	Jõhvi, Narva
Õppekavarühm: mootorliikurid, laevandus ja lennundustehnika					
15	Mootorsõidukitehnik	204697	60/40	3	Narva
Õppekavarühm: toiduainete töötlemine					
16	Pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia	215468 136377	60/40	3	Jõhvi
Õppekavarühm: transporditeenused					
17	Laotöötaja	144386	60/40	3	Jõhvi

Allikas: Kooli kodulehekülg, kooli esitatud andmed 04.11.2022.

EHISes on märgitud kutsekeskharidusõppe õpilastele õppekeeleks eesti keel. Kooli kodulehel ja õppeinfosüsteemi Tahvel tunniplaanides puudub informatsioon selle kohta, millises keeles viiakse vastavates moodulites läbi õppetööd.

Koolist esitatud andmetel⁵³ on moodulite jaotus õppekeelte lõikes (60/40) välja toodud tunni- jaotusplaanides. Tunni- jaotusplaanide täitmine õppekeelte lõikes on olnud erinevates valdkondades ebaühtlase kvaliteediga, seetõttu ei olnud võimalik nende põhjal tuvastada õppekavade kohta võrreldavaid andmeid.

Õppedirektori selgitusel pole eestikeelse õppetöö osakaal koolis 60%, vaid on pigem 10% eesti ja 90% vene keeles. Eesti keele tunde viivad läbi eesti keele õpetajad, teistes ainetes tutvustatakse juhtkonna sõnul eesti keeles vaid termineid. Probleemiks on juhtkonna sõnul ka asjaolu, et kool ei ole suutnud leida õpetajaid, kes valdaksid eesti keelt.

Asjaolu, et eestikeelse õppe osakaal on praktikas marginaalne, näitab ka fakt, et kool selle üle arvestust ei pea, kui palju õppest on eesti ja kui palju on vene keeles. Järelevalve ei tuvastanud kõigis vaadeldud tundides isegi eestikeelsete terminite tutvustamist.

Direktori selgitusel on tegemist kooli eripäraga, kuna kooli tulevad õpilased, kelle keeletase on madalam kui A1 ning kool ei suuda olemasolevate õppekavade sees õpetada lisaks erialale ka eesti keelt.

⁵³ Kiri 14.11.2022 nr 9.5-2.2/222-23/6/8.

Selgitame, et eesti keele õpe ei pea toimuma üksnes eesti keele tundides. Kool peab arendama välja pädevuse õpetada eesti keelt läbivalt kogu õpingute vältel ka väljaspool eesti keele tunde. Järelevalves ei leidnud kinnitust, et väljaspool eesti keele tunde süsteemselt õpilaste eesti keele oskust arendatakse.

Direktori selgituste kohaselt ei muuda olukorda ka eestikeelsete õpetajate värbamine, kuna õpilased on venekeelsed ja õpetajatel ei ole eesti keeles võimalik õpetada.

Selgitame, et selline eeldus ei võimalda eesti keele õppe osakaalu ka suurendada. Kuna koolis lähtutakse eespool viidatud eeldusest, et vene emakeelega õpilasi ei olegi võimalik eesti keeles õpetada, ei üritata selleks ka koolis vajalikku pädevust tekitada. Loomulikult ei saa vene emakeelega ja madala eesti keele oskusega õpilasi õpetada eesti keeles samal viisil nagu eesti emakeelega õpilasi, selleks on personalil vaja spetsiifilisi oskusi, õppemateriaalset baasi jne. Kuna kooli kontekst on aga alati olnud samasugune, oleks kool pidanud sellise pädevuse kujundamisega alustama aastate eest, kui tekkis kohustus kutsekeskharidust eesti keeles pakuda.

Vestlusel õpetajatega selgus, et kooli erialajuht otsustab, milliseid aineid on võimalik õpetada eesti keeles ja see sõltub sellest, millise õppeaine õpetaja valdab eesti keelt. Erialade juhtidel on ülevaade õpetajate riigikeeleoskusest. Kui ei ole eesti keelt valdavaid õpetajaid, siis ei toimu koolis ka sellel erialal eestikeelset õpet.

Selgitame, et viidatud põhimõttest lähtumine pärsib oluliselt eestikeelsele õppele üleminekut. Kooli kohustus on leida eesti keelt valdavad õpetajad või koolitada olemasolevaid.

Erialade juhid selgitasid, et kui õpetajal on B2 keelioskuse tase eesti keeles, siis annab ta õpilastele eesti keeles tunni teema ja terminid, kuid tund toimub vene keeles. Õpilased, kes tahavad saada paremat tulemust, peavad vastama eesti keeles, need, kes on nõus madalama tulemusega, vastavad vene keeles. Lõimitud aineid viivad läbi õpetajad, kes valdavad mingilgi määral eesti keelt. Erialade juhid selgitasid, et erialaaineid on väga keeruline õpetada õpilase jaoks võõrkeeles. Samuti on praktilal venekeelne töökeskkond ning kutseeksami sooritavad õpilased vene keeles.

See näitab, et kool peab arendama õpetajate oskust õpetada erialaaineid eesti keeles. Samuti tuleb leida võimalusi saata õpilased praktikale eestikeelsesesse keskkonda.

Juhtkonna sõnul ei ole õpilased võimelised sooritama kutseeksamit eesti keeles, kuna õpetajad ei oska eesti keelt, mistõttu õpilasi ei saa ette valmistada eestikeelseks kutseeksamiks. Kui eestikeelne kutseksam oleks kohustuslik, siis õpilased panustaksid kooli hinnangul eesti keele õppimisse rohkem.

Järelevalve ajal vesteldi ka ühe endise õpetajaga. Õpetaja selgitas, et eestikeelset õpet õppeasutuses peaaegu ei toimu, kuna põhikooli lõpetajad ei oska ega taha eesti keeles õppida ja rääkida ning õpetajad ei valda keelt tasemel, mis võimaldaks läbi viia õppetööd. Üldjuhul õpilased oskavad eestikeelset teksti lugeda, kuid teksti mõistmine on nõrk. Tegelikult eestikeelsele õppele üleminekust ei olda ka huvitatud. See leidis kinnitust ka järelevalves vestlustes ja tunnivaatlustes. Koolis lähtutakse põhimõttest, et eesti keele õpe piirdub eesti keele tundidega ning muukeelseid õpilasi ei saa erialaõppes eesti keeles õpetada.

Kooli nõunike kogu liikmete sõnul on piirkonnas levinud suhtumine, et koolis saab õppida ka ilma eesti keelt oskamata. Vestlusel kooli juhtkonnaga selgus, et mootorsõidukitehniku, keevitus- ja metallitööde ning ehitusviimistluse õppekavadel toimub eesti keeles vaid õppeaine eesti keel teise keelena.

Juhtkonnaga vestlusel selgitati, et koka erialal töötab eesti keelt valdavaid õpetajaid ja sellel erialal on suudetud peaaegu tagada, et õppetöö on 60% eesti keeles. Vestlusel koka eriala õpilastega leidsid õpilased, et nende jaoks oleks oluline ka inglise keele tundide mahu suurendamine õppekavas, et oleks võimalik läbida praktikat välismaal ja osaleda erialavõistlustel.

Järelevalves vestlusel osalenud õpilased ei osanud eesti keelt sellisel määral, et oleksid olnud valmis suhtlema eesti keeles. Õpilased ei saanud eestikeelsetest küsimustest aru, seega toimus enamik vestlustest vene keeles, kus sotsiaalpedagoog tõlkis õpilastele küsimusi. Vestlusel osalenud õpilaste vastused olid suures osas ühesõnalised.

Järelevalves selgus, et vestlusel osalenud õpilaste eesti keele tase ei võimalda neil asuda praktikale või tööle keskkonnas, kus on vajalik eesti keele oskus. Ilma tõlgi abita oli järelevalves võimalik vestelda IT-süsteemide spetsialisti eriala vene põhikooli lõpetanud õpilastega, kes õppisid eestikeelses õpperühmas. Selles õpperühmas aitab eesti ja vene keelt valdav õpilane ka õppetöös vajadusel tõlkida.

Õpilased selgitasid vestlusel, et kui õppetöö on eesti keeles, siis tõlgivad nad materjali telefoni või sõnaraamatu abil või tõlgivad õpetajad infot vene keelde. Samuti leidsid õpilased, et eesti keele õppe osas võiks koolis midagi olla teisiti, kuna praktikat eestikeelses keskkonnas sooritada on keeruline ilma keelt oskamata.

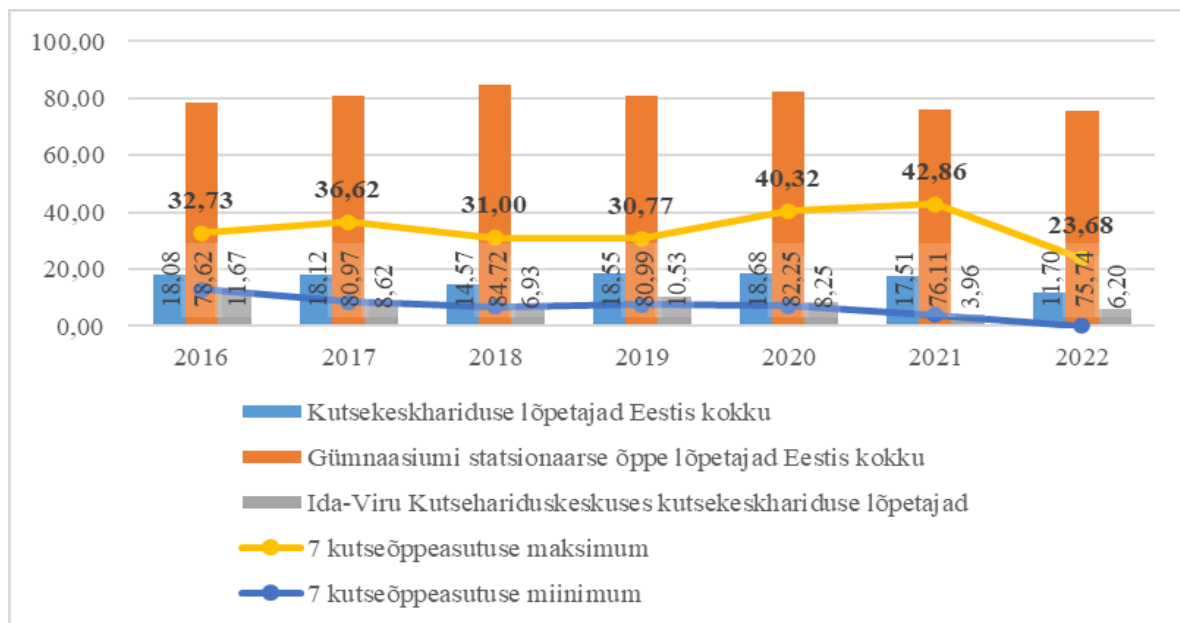
Vestlusel koka eriala õpilastega selgus, et kuna praktikakohas, mis asus Tallinnas, nõuti eesti keele oskust, ei olnud võimalik seal praktikat sooritada. Õpilased on rahul, kui saavad sooritada praktika Narvas, kuna siis ei ole vaja eesti keele oskust. Õpilane, kes läbis praktika eestikeelses töökeskkonnas, oskas vestlusel suhelda eesti keeles ja kinnitas, et eestikeelne praktika parandas tema eesti keele oskust ning leidis, et eesti keele õppe mahtu on vaja koolis suurendada.

Õpetajate sõnul vormistatakse praktika dokumentatsioon koolis eesti keeles ka olukorras, kus praktika toimub täielikult vene keeles. Praktikaaruannete koostamisel tõlgitakse tekst erialajuhtide sõnul *Google Translate* abil. Praktikaaruandeid aitavad koostada ka eesti keel teise keele õpetajad.

Kooli juhtkond kinnitas, et neil ei ole võimalik rahaliste vahendite puudumise tõttu saata õpilasi praktikale Eesti teistesse piirkondadesse. Kool on valmis saatma õpilasi praktikale Eesti teistesse piirkondadesse, kui selleks oleks olemas finantsvahendid, kuna koolil tuleb asuda õpilaste majutuse ja toitluste eest.

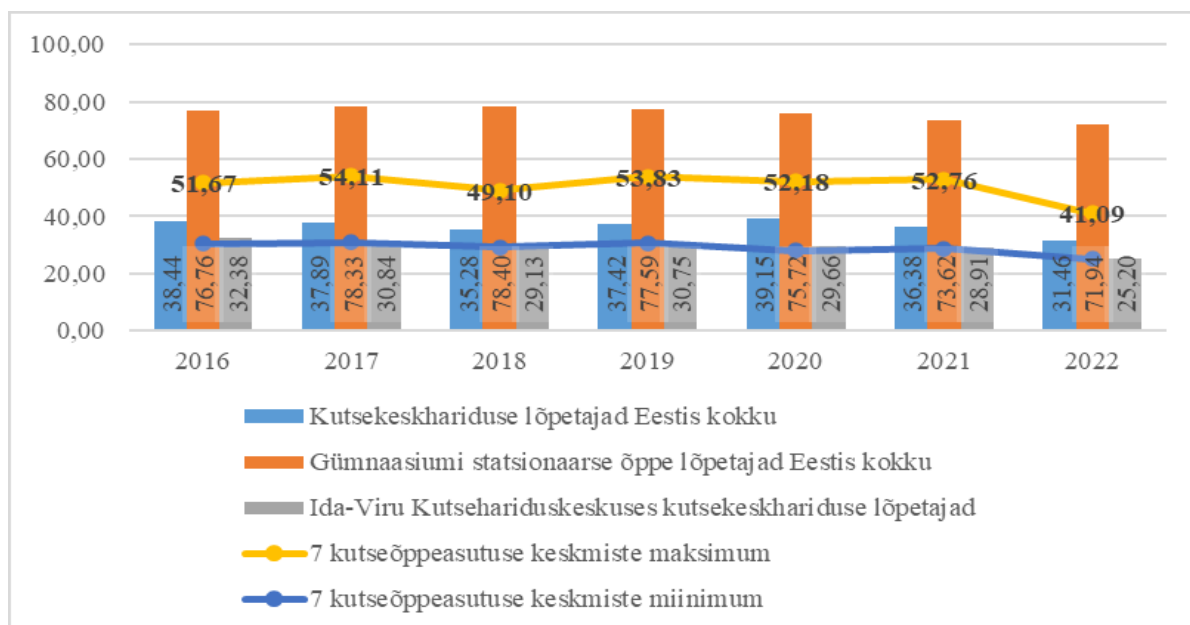
Eestis on seitse kutseõppeasutust, kus kutsekeskhariduse tasemel lõpetanutest sooritab igal aastal eesti keel teise keelena riigieksami vähemalt viis õpilast. Neist 2021. aastal kutsekeskhariduse lõpetanutest, kes sooritasid eesti keel teise keelena riigieksami, sisuliselt veerand lõpetasid Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse. Kooli lõpetanute eesti keel teise keelena riigieksami tulemused on kõigi seitsme kutseõppeasutuse arvestuses suures osas kõige madalamad. Õppedirektori selgitusel oli tulemuste languse põhjuseks COVID-19.

Joonisel 1 on toodud eesti keel teise keelena eksamil vähemalt B2-taseme saavutanute osakaal kõigist eesti keel teise keelena riigieksamit sooritanud lõpetajatest ja joonisel 2 on toodud gümnaasiumihariduse ja kutsekeskhariduse omandanud noorte eesti keel teise keelena riigieksami keskmine tulemus. 2021. aastal saavutasid 3,96% ja 2022. aastal 6,20% kooli lõpetajatest eesti keel teise keelena eksamil B2-taseme.

Joonis 1. Eesti keel teise keelena eksamil⁵⁴ vähemalt B2-taseme saavutanute osakaal kõigist eesti keel teise keelena riieksamit sooritanud lõpetajatest, %.

Allikas: EHIS (lõpetamise andmed), EIS (riieksamit sooritamise andmed).

Joonis 2. Gümnaasiumihariduse ja kutsekeskhariduse omandanud noorte eesti keel teise keelena riieksamit keskmise tulemus.

Allikas: EHIS (lõpetamise andmed), EIS (riieksamit sooritamise andmed).

Tabelis 5 on toodud 2019/2020. ja 2020/2021. õppeaastal kooli kutsekeskhariduses lõpetajate eesti keel teise keelena riieksamit sooritanute arvud, keskmised tulemused ja B2-keeletaseme saavutanute osakaalud õppekavade lõikes.

⁵⁴ Eksam ei pruugi olla sooritatud lõpetamisega samal õppeaastal vaid varem. Kutsekeskhariduse puhul võib eksam olla tehtud aasta või kaks varem ning mõnedel juhtudel ka mõnes teises koolis, seega andmed ei ole võrreldavad EISI avalikus vaates sisalduvate andmetega.

Tabel 5. Eesti keel teise keelena riigieksamit sooritanud kutsekeskhariduse lõpetanud – nende arv, keskmine tulemus ning B2-keeletaseme saavutanute osakaal (%) 2019/2020. ja 2020/2021. õppeaastal.

Õppekava nimetus	Eksami sooritanute arv		Keskmine tulemus		B2 taseme saavutanute osakaal, %	
	2019/20	2020/21	2019/20	2020/21	2019/20	2020/21
Multimeedia noo-remspetsialist	8	9	27,88	39,22	12,5	0
Multimeedium						
Noorem tarkvaraarendaja	20	24	38,9	24,83	20	4,17
Kokk	25	17	29,36	28,12	8	0
Laohoidja						
Laotöötaja	25	12	33,92	30,75	12	8,33
Logistika klienditeenindaja						
Automaatik	12		24		0	
Autotehnik						
Ehituspuusepp						
Ehitusviimistlus	8	7	32,75	16	12,5	0
Elektrik						
Keevitaja	24	3	29,54	26	8,33	0
Laborant	11	7	24,82	42,29	0	14,29
Mehhatroonik	13	2	26,08	32,5	0	0
Metallilõikepinkidel töötaja	2		23		0	
Mootorsõidukitehnik	2		16		0	
Mäetööline	7	3	38	17,67	28,57	0
Pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia	16	7	26,44	38	0	14,29
Pagar-kondiiter						
Puitkonstruktsioonide ehitus	8	2	18,13	37	0	0
Sisetööde elektrik	13	8	29,85	19,5	7,69	0
Sõiduautotehnik						
Kokku	194	101	29,66	28,67	8,25	3,96

Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium.

2023. aastal lõpetavad kutsekeskhariduse tasemel õppe 2020. aastal õpinguid alustanud õpilased, kelle õppekava õppekeeleks on kool ametlikult määranud eesti keele, kuid kelle õppekava tegelikkuses ei ole eesti keeles. Õppedirektori selgituste kohaselt väljastatakse lõpetajatele lõputunnistused, kus õppekava õppekeelena on määratletud eesti keel, sõltumata sellest, kui palju tegelikult toimus õpet eesti keeles.

Selgitame, et kool peab väljastatavates dokumentides kajastama tõest infot, mis tähendab, et koolil ei ole lubatud tegelikkuses muus keeles õppinud õpilastele väljastada lõpudokumenti, mille kohaselt oli õppekeeleks eesti keel.

See omab tähtsust ka asjaolu, et vastavalt keeleseadusele⁵⁵ ei pea eesti keele tasemeeksamit sooritama isik, kes on omandanud eesti keeles põhihariduse, keskhariduse või kõrghariduse. Keeleseadus⁵⁶ sätestab, et haridus loetakse omandatuks eesti keeles, kui vähemalt 60 protsenti õppetööst toimus eesti keeles. Muus keeles õppinud õpilastele sellise tunnistuse väljastamine on valeandmete esitamine.

Tööturu vajadustele vastava kutse- ja kõrghariduse arendamise ehk PRÕM programmist on alates 2016. aastast toetatud kutseõppeasutustes kutsekeskhariduse vene õppekeele rühma- des üleminekut, pakkudes õpilastele täiendavat eesti keele õpet, koolimeeskondadele nõustamist ja keeleõpet ning õpetajatele metoodikakoolitusi. Kool on osalenud selle programmi keeleõppe tegevustes alates 2017. aastast. Kooli vajadustest lähtuvalt on kasutatud õpilaste täiendava eesti keele õppeks u 45 000 eurot. 2021. aastal on kool taotlenud PRÕMi programmist keeleõppe tegevusteks kokku 85 112 eurot, kuid ei ole paaril viimasel aastal vahendeid aktiivselt kasutanud. Programmi rahastus õpilaste täiendavaks eesti keele õppeks jätkub 2023. aasta juunini.

Õppedirektori sõnul on olnud mitteformaalset õpet eestikeelses keskkonnas võimalus läbi viia PRÕM projekti raames, kus õpilastel oli võimalus käia praktilal väljaspool Ida-Virumaad. Näiteks oli kokkadel pikk praktika eestikeelses keskkonnas ja peale praktikat nad rääkisid eesti keeles. Projekt on lõppenud. PRÕM projekti rahastusel toimuvat praktikat kasutas 15–20% õpilastest.

Kooli pidaja poolt kinnitamata kooli arengukava 2022–2025⁵⁷ on kooskõlastatud kooli nõukogus. Kinnitamata arengukavas eesti keele ja eestikeelse aineõppe korralduse parendamist eesmärgidena välja ei ole toodud.

Kool on koostanud dokumendi „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse eesti keelele ülemineku tegevuskava 2022–2025“.

Direktor selgitas, et kool on investeerinud töötajate eesti keele oskuse parandamisse, kuid see ei ole mingit tulemust andnud. Personalijuhi sõnul saadab kool pidevalt õpetajatele infot eesti keele õppimise võimaluste kohta, kuid seda ei kasutata suure koormuse tõttu. Õpetajad ja struktuuriüksuste juhid ei kasuta omavahelises suhtluses eesti keelt. Positiivse tulemuse on andnud eesti keele õpetajast mentori määramine õpetajale, kes soovib oma keeleoskust parandada.

Kooli nõunike kogu peab oluliseks koolis eesti keele õpetamist, kuna teatud erialadel on eesti keele oskamine hädavajalik. Kooli lõpetamine ei peaks olema võimalik ilma keeleoskuseta. Kutsekool peab andma välja sõnumi, et koolitavatel erialadel on nõutav eesti keele oskus. Kooli lõpetajatel ei ole üldjuhul eesti keele oskust ja selle puudujäägi peab korvama tööandja, suunates töötaja täiendusõppesse. Nõunike kogu leidis, et lahenduseks võiks olla kooli õppeprotsessi kuue kuu kuni üheaastase keeleõppe lisamine. Samuti on tööandjad valmis kaasa lööma kommunikatsiooniprotsessis, kus kommunikeeritakse tulevastele õpilastele, et keeleoskus avab rohkem võimalusi tööturul. Kool võiks selles osas tööandjatega koostööd teha ning otsida rohkem võimalusi õpilastele eestikeelset keskkonda luua.

⁵⁵ Keeleseadus, § 26 lg 3.

⁵⁶ Keeleseadus, § 26 lg 4.

⁵⁷ Kooli nõukogu 20.12.2021 koosoleku protokoll nr 1-4/13. Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse arengukava 2022–2025.

Järelevalves külastati ajavahemikul 28. november kuni 6. detsember 2022 Jõhvi ja Narva õppekoha eesti keele, eestikeelse erialaaine ning osalise eestikeelse õppega kokku seitset tundi. Selles ei leidnud kinnitust, et eestikeelne õpe toimub proportsioonis 60/40 ja õpilased omandavad eesti keele oskuse tasemel, mis võimaldaks neil peale kooli lõpetamist jätkata õpinguid eestikeelsel õppekaval või asuda tööle ainult eestikeelses töökeskkonnas.

Vaadeldud tundides anti õpilastele väga vähe võimalusi rääkimiseks. Lõimitud aine- ja keeleõppe (edaspidi *LAK*) tunnis ei olnud õppureil probleeme, et ülesanne tuleb täita eesti keeles – kui keeleoskust nappis, võeti appi sõnastik. Tunnis kasutatavat õppematerjali on vajalik kaasaajastada.

Vaadeldud tundide ja õpetajatega vestluse põhjal on alust järeldada, et eesti keele ja eestikeelsete ainete õpetamine on koolis formaalne. Seni jätkatakse põhimõttega: kui on õpetaja, kes suudab eesti keeles õpetada, siis aine toimub. Puudub süsteemsus. Ei ole tagatud 60/40 põhimõte. Kutse omandamisel on väga oluline, et õppe sisu oleks rohkem seotud tänapäeva tööturu vajadustega.

Kool ei ole korraldanud sisekontrolli eesti keele õppe ja eestikeelsete erialatundide üle.

3.1. Ettepanekud direktorile

- 3.1.1. Avalikustada tunniplaanides informatsioon mooduli õppekeele osas ja pidada arvestust, kui palju õppes toimub kutsekeskharidusõppes eesti ja kui palju vene keeles.
- 3.1.2. Õpetada lisaks eesti keel teise keelena õppeainele ka üld- ja erialaaineid eesti keeles kõigil õppekavadel.
- 3.1.3. Kommuniqueerida õpilastele ja nende peredele, et õpe toimub eesti keeles ka erialaõppe tundides ja praktilal.
- 3.1.4. Suurendada eesti keeles õpetava personali osakaalu, toetada personali, et nad oleksid võimelised eesti keelt õpetama enda poolt õpetatavates üld- ja erialaainetes.
- 3.1.5. Võimaldada õpilastele praktikat eestikeelses töökeskkonnas, et anda neile täiendavaid võimalusi eesti keele õppimiseks.
- 3.1.6. Suunata eesti keel teise keelena ja erialaõpet eesti keeles õpetavaid õpetajaid metoodikakoolitusele, saavutamaks õpetamiseks vajalikke kompetentse.
- 3.1.7. Tagada õpilaste ettevalmistus eestikeelseks kutseeksami.
- 3.1.8. Võimaldada õpilastele inglise keele õpet vastavalt nende erialale, et neil oleks võimalik osaleda välispraktilal või konkurssidel.
- 3.1.9. Tõhustada koolipoolset kontrolli õpetajate keeleoskuse üle.
- 3.1.10. Toetada eestikeelse keskkonna loomist, kus nii õpetajatel kui ka õpilastel oleks võimalik oma eesti keele oskust parandada ja arendada eluks vajalikku sõnavara ning suhtlusjulgust (klubid ringid, üritused), muuta eestikeelne õpe süsteemseks.
- 3.1.11. Vajadusel leida ainet eesti keeles õpetavale õpetajale mentor, kes aitab teda keele- ja metoodikaküsimustes, kuna koolipoolne toetus on väga oluline.
- 3.1.12. Tagada osalise eestikeelse õppega tundide (terminoloogia) üle koolipoolne rangem kontroll (õppekava, töökava, õppematerjal ja õpetaja keeleoskus).
- 3.1.13. Kaasajastada koolis koostatud õppematerjal (töövihik „Ida-Virumaa kutsehariduskeskus. Eesti keele põhiteadmisi ühtlustav moodul. Töövihik õpilasele“ 2021).
- 3.1.14. Eesti keele ja eestikeelse erialaõppe tundides kasutada erinevaid metoodilisi võtteid (paaris- või gruppitöö jm), kasutada noortele eakohast ja huvitavat teemat ja sõnavara, planeerida tund kõiki osaoskusi arendavalt, anda õpilastele rohkem võimalusi eesti keeles rääkida (vajadusel juhtida tähelepanu keelevigadele, rohkem tähelepanu hääldusele), arendada erialast sõnavara. Anda igas tunnis vajalikud sõnad, väljendid ja lausemallid vastavalt teemale. Õpetada läbi pideva harjutamise nende kasutamine ja nendest lausete moodustamine selgeks ning hiljem harjutada selle keelematerjali

kasutamist suhtlusülesannetes ja panna õpilased kohe õpitaval teemal rääkima. Julgustada õppureid rohkem rääkima.

- 3.1.15. Leida õpetajatele võimalus osaleda eesti keele kui võõrkeele metoodikaalastel koolitustel, et õpetaja oleks suuteline eespool nimetatud soovitusi täitma.
- 3.1.16. Eestikeelse aineõpetuse parendamiseks teha koostööd eesti õppekeelega koolidega, tutvuda IT-võimalustega ning korraldada koolisiseseid eestikeelseid üritusi, et nii õpilastel kui õpetajatel oleks võimalus eesti keeles rohkem suhelda ja eesti keelt kuulda.
- 3.1.17. Viia koolis läbi süsteemselt tunnivaatlusi ning juhendada ja toetada õpetajaid, kes õpetavad eesti keeles õppeaineid vene kodukeelega õpilastele.

Ära kuulamise andis õppedirektor ettepanekute osas alljärgnevaid selgitusi:

Punkti 3.1.2 osas selgitas õppedirektor, et antud ettepaneku täitmine sõltub õpetajate olemasolust, kool ei saa õpetada aineid eesti keeles, kui vastava kvalifikatsiooniga õpetaja puudub ja konkursid kukuvad läbi.

Selgitame, et kooli kohustus on leida kvalifitseeritud õpetajad, et pakkuda kvaliteetset õpet. Tegemist on ühe kooli põhiülesandega. Kui kool on välja selgitanud põhjused, miks ei ole võimalik eestikeelseid õpetajaid leida, on võimalik konsulteerida pidajaga, et ühiselt lahendus otsida.

Punkti 3.1.3 osas märkis õppedirektor, et kommunikeerimine on juba planeeritud lastevanemate koosoleku ja vastuvõtu ajal.

Punkti 3.1.4 osas selgitas õppedirektor, et eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskavas on kõik toetusmeetmed juba kirjas ja saadud on ka kinnitus ministeeriumi poolt, palju sõltub õpetajate olemasolust.

Punkti 3.1.5 osas selgitas õppedirektor, et pearaha maksumus ei sisalda antud kohustusi (praktikaperioodi majutamise, toitlustamise ja sõidukulud). Kool loodab, et PRÕM+ projekt võimaldab realiseerida antud meetet.

Punkti 3.1.6 ja 3.1.15 osas selgitas õppedirektor, et eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava on riigi poolt koostatud ning on planeeritud palju koolitusi. Kool planeerib suunata õpetajaid koolitustele. Selgitame, et lisaks koolituste olemasolule on oluline luua õpetajatele ka võimalus seal osaleda, näiteks tagades, et õpetaja töökoormus seda võimaldab.

Punkti 3.1.8 osas selgitas õppedirektor, et inglise keele ja lõimitud tunnid toimuvad vastavalt rakenduskavale.

Punkti 3.1.9 osas selgitas õppedirektor, et aprillis toimus eesti keele metoodiku värbamine ning mais ja juunis toimub kooli personali eesti keele taseme kontroll Keeleameti poolt.

Selgitame, et Keeleameti poolt läbiviidav kontroll ei saa asendada koolipoolseid tegevusi veendumaks, milliste pädevustega õppeasutuse töötajad on.

Punkti 3.1.13 osas märkis õppedirektor, et õppematerjal vaadatakse üle ja vajadusel uuendatakse.

Punkti 3.1.17 osas märkis õppedirektor, et tööle on võetud eesti keele metoodik. Selgitame, et lisaks metoodiku töölevõtmisele on vaja süsteemselt planeerida ka õpetajate toetamine kõigis kolmes õppekohas.

3.2. Ettekirjutused direktorile

3.2.1. Tagada, et kooli kõigi kutsekeskhariduse õppekavade õppekeel on eesti keel, lähtudes kutseõppeasutuse seaduse § 29 lõigetest 1 ja 2, pidades seejuures tõenduspõhist arvestust, kui suures mahus toimub igal õppekaval tegelikkuses eestikeelne õpe. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavaks tegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.01.2024.

3.2.2. Tagada, et praktika keel oleks kutseõppeasutuse seaduse § 29 lõike 1 kohaselt eestikeelse õppe mahu arvestuse pidamisel tõeselt kajastatud haridus- ja teadusministri

12.09.2013. a määruse nr 32 „Praktika korraldamise ning läbiviimise tingimused ja kord“ § 1 lõigete 1 ja 2 alusel ja viisil, et praktikaaruande keel ühtiks praktika tegeliku toimumise keelega. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.

Ärakuulamisel tegi õppedirektor ettepaneku ettekirjutuse 3.2.1 tähtjaks määrata 01.09.2026 lähtudes riikliku ülemineku tegevuskavast.

Selgitame, et kool oli kohustatud⁵⁸ tagama ülemineku eesti õppekeelele kutsekeskhariduse õppekavadel hiljemalt 2020. aasta 1. septembriks. Ettekirjutuse täitmiseks tuleb koolil alustada 60/40 õppega täies mahus alates õiendi koolile teatavaks tegemisest ning õppeasutus peab esitama ministeeriumile dokumendid septembrist detsembrini läbi viidud õppe kohta, tõendades, et õpe toimus nimetatud perioodil proportsioonis 60/40. Kuna eesti õppekeelele kutsekeskhariduse õppekavadel tuli üle minna juba kolm aastat tagasi, ei ole alust sellega veel mitmeid aastaid oodata.

Ettekirjutuse 3.2.2 osas selgitas õppedirektor ärakuulamisel, et kool ei saa tagada eestikeelset töökeskkonda Ida-Virumaa ettevõtetes (metallitööstus, ehitus, energeetika), kes vajavad praktikante. Nad on kooli selgituste kohaselt põhitööandjad lõpetajatele, kuid töökeel on kas vene või inglise keel. Teenindus- ja IT valdkonnas on see võimalik ja see muudatus on koolil plaanis ellu viia.

Selgitame, et 60/40 õppe läbiviimise nõue hõlmab ka praktikat. Seega tuleb võimaldada õpilastele praktikakohti eestikeelses keskkonnas.

4. Õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsioon ning riigikeeleoskus

Järelevalves oli vaatluse all õppekasvatusala töötajate kvalifikatsiooni ning riigikeeleoskuse vastavus nõuetele. KutÕS⁵⁹ sätestab, et õpetaja kvalifikatsiooninõuded on esitatud õpetaja ja kutseõpetaja kutsestandardites ning kutseõpetaja kutsestandardi madalaimale tasemele vastavaid õpetajaid ei tohi koolis olla üle 20%.

Tugispetsialisti suhtes kohaldatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse alusel kehtestatud valdkonna eest vastutava ministri määruses sätestatud kvalifikatsiooninõudeid⁶⁰.

Kooli tegevusaruandes on toodud välja⁶¹, et õpetajate ja töötajate riigikeeleoskus on jätkuvalt kasin, mis on takistuseks ka kooli arengule tervikuna. Vähene keeleoskus raskendab koolitusel osalemist, osalemist õppekavade koostamisel ja kvaliteetsel rakendamisel, dokumendihaldussüsteemi EKIS kasutamist ja töökordade iseseisvat mõistmist.

Direktori sõnul on kool investeerinud töötajate eesti keele oskusesse, aga see ei ole mitte mingit tulemust andnud.

Personalijuht selgitas, et õpetajad registreeruvad kursustele, kuid ei osale kursustel või osalevad, aga kursuse lõpus ei ole eksamit/arvestust. Probleemiks on see, et õpetajad ei suhtle eesti keeles. Koolil on hea kogemus mentori määramisega: eesti keele õpetaja määrati mentoriks ühele kutseõpetajale, kelle keeletase tõusis A2-lt B2-le ühe aastaga.

⁵⁸ KutÕS, § 57 lg 1.

⁵⁹ KutÕS, § 39 lg 3.

⁶⁰ KutÕS, § 39 lg 4.

⁶¹ Kiri 28.10.2022 nr 9.5.-2-2/22-23/6/3 Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse 2019/2020. õa tegevusaruanne.

Ehitus- ja tsiviilrajatiste õppekavarühma kvaliteedihindamise komisjon on toonud välja⁶², et õppekavarühma valdava enamuse õpetajate riigikeeleoskus ei vasta kehtestatud nõuetele. Komisjon soovib toetada jätkuvalt õpetajate riigikeeleoskuse arendamist ja teha selleks järjepidevat koostööd, näiteks teatud perioodi jooksul õpetajate vahetus üle Eesti teiste kutseõppeasutustega, toetamaks õppekavarühma õpetajate eesti keele oskust.

Järelevalves ei selgunud, et toimuks õpetajate vahetust teiste kutseõppeasutustega.

Järelevalves võeti õppekasvatusala töötajate osas aluseks EHISe andmed seisuga 26.11.2022 ja 19.02.2023 ning koolis kohapeal kontrollitud andmed. Järelevalve ajal seisuga 19.02.23 oli koolis 179 õppekasvatusala töötajat: 110 kutseõpetajat, 38 üldharidusainete õpetajat, 14 rühmajuhendajat (grupijuhendajat), 7 osakonnajuhatajat, 4 õppekasvatusala juhtivtöötajat, 3 sotsiaalpedagoogi, 2 koolipsühholoogi ning direktor.

Õppekasvatusala töötaja vastavust kvalifikatsiooninõuetele hindab direktor⁶³.

179-st õppekasvatusala töötajast 81 (45%) kvalifikatsioon ei vastanud nõuetele, neist 56 kutseõpetajal, 9 üldharidusainete õpetajal, 11 rühmajuhendajal, 4 õppekasvatusala juhtivtöötajal ja ühel koolipsühholoogil.

56 kutseõpetajast oli kesk- või keskeriharidusega 37 (66%), mis ei ole kooskõlas KutÕSis⁶⁴ sätestatuga, kuna kutseõpetaja kutsestandardi madalaimale tasemele vastavaid õpetajaid ei tohi koolis olla üle 20%. 14 rühmajuhendajast oli kesk- või keskeriharidusega 7. Üks üldharidusainete õpetaja on keskeriharidusega.

EHISes on kvalifikatsioon loetud koolis vastavaks kahel tugikeskuse töötajal, kelle kvalifikatsioon ei vasta haridus- ja teadusministri määrusega kehtestatud⁶⁵ nõuetele: sotsiaalpedagoog ja psühholoog.

Koolipsühholoogi kvalifikatsiooninõuded on erialane magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon või koolipsühholoogi kutse. Üks psühholoog on lõpetanud rakenduskõrgharidusõppes sotsiaaltöö.

Sotsiaalpedagoogi kvalifikatsiooninõuded on erialane kõrgharidus või sotsiaalpedagoogi kutse. Üks sotsiaalpedagoog on lõpetanud magistriõppes koolieelse lasteasutuse pedagoogi õppekava.

Eeltoodust tulenevalt ei ole koolis tagatud piisaval määral psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenused kvalifitseeritud personali poolt, kuna töötajate kvalifikatsioon ei vasta kehtestatud nõuetele.

Järelevalves viidi läbi õppekasvatusala töötajate EHISe kannete kontrollimine. Kannete õigsuse kontrollimiseks tehti päringud kõrgkoolidele ja Eesti ENIC/NARIC Keskusele.

⁶² Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse ehituse- ja tsiviilrajatiste ning elektrienergia ja energeetika õppekavarühmade hindamisaruanne, 2020.

⁶³ KutÕS, § 39 lg 5.

⁶⁴ KutÕS, § 39 lg 3.

⁶⁵ Haridus- ja teadusministri 29.08.2013. a määrus nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“, § 4.

9 õppekasvatusala töötaja EHISE kanded sisaldasid kohapealse järelevalve ajal valeinformatsiooni (veerg „kvalifikatsioon kehtivas raamistikus“).

Ärakuulamisel selgitas õppedirektor, et parandused on EHISes tehtud.

Järelevalves täpsustati kõrgkoolidega kvalifikatsioone, mis on toodud pedagoogi isikukaardil EHISes, ning selgusid alljärgnevad vastuolud.

- 1) Üldharidusainete õpetaja (lõpetanud TÜ, 1995) – kool on märkinud kvalifikatsiooniks bakalaureusekraad või vastav kvalifikatsioon.
Kõrgkooliga täpsustatud kvalifikatsioon: magistrikraad või vastav kvalifikatsioon, kuna väljastatud on vähemalt 4a õppekava lõpetamisel bakalaureusekraadi tõendav diplom „B“. Järelevalvemenetluse ajal andmed EHISes parandati.
- 2) Üldharidusainete õpetaja (lõpetanud TÜ, 1989) – kool on märkinud kvalifikatsiooniks bakalaureusekraad või vastav kvalifikatsioon.
Kõrgkooliga täpsustatud kvalifikatsioon: diplom kõrgema kutsekvalifikatsiooni omandamise kohta, õppeaeg 4–6 aastat, NL spetsialisti diplom ja magistrikraad või vastav kvalifikatsioon.
Järelevalvemenetluse ajal andmed EHISes parandati.
- 3) Üldharidusainete õpetaja (lõpetanud TLÜ, 2001) – kool on märkinud kvalifikatsiooniks magistrikraad või vastav kvalifikatsioon.
Kõrgkooliga täpsustatud kvalifikatsioon: lõpetatud õpetajakoolituse täiendkoolitus.
28.05.2023 seisuga ei leidnud andmete parandamine kinnitust.
- 4) Üldharidusainete õpetaja (lõpetanud TLÜ, 1996) – kool on märkinud kvalifikatsiooniks magistrikraad või vastav kvalifikatsioon.
Kõrgkooliga täpsustatud kvalifikatsioon: lõpetatud õpetajakoolituse täiendkoolitus.
28.05.2023 seisuga ei leidnud andmete parandamine kinnitust.
- 5) Õpetaja, rühmajuhendaja, üldharidusainete õpetaja, kutseõpetaja (TLÜ, 1997) – kool on märkinud kvalifikatsiooniks magistrikraad või vastav kvalifikatsioon.
Kõrgkooliga täpsustatud kvalifikatsioon: lõpetatud kutseõpetaja täiendõpe.
28.05.2023 seisuga ei leidnud andmete parandamine kinnitust.
- 6) Õpetaja (TLÜ, 2002) – kool on märkinud kvalifikatsiooniks magistrikraad või vastav kvalifikatsioon.
Kõrgkooliga täpsustatud kvalifikatsioon: lõpetatud kutsepedagoogika täiendõpe.
28.05.23 seisuga ei leidnud andmete parandamine kinnitust.

Lähtudes Eesti ENIC/NARIC Keskuse antud hinnangutest Eestis väljastatud lõpudokumentidele tuleb koolil parandada EHISE kanded alljärgnevatel õppekasvatusala töötajatel:

- 1) Õpetaja – magistrikraad või vastav kvalifikatsioon.
Eesti ENIC/NARIC Keskuse antud hinnang:
Lõpetatud õppeasutus: Eesti-Ameerika Ärikolledž, 1997, õppekava rahvusvahelised majandussuhted, välja antud diplom on kehtetu, kuna Eesti-Ameerika Ärikolledž oli rakenduskõrgkool, mis omas õigust viia läbi õpet rakenduskõrghariduse (diplomiõppe) õppekavadel. Õppeasutus ei omanud õigust viia läbi bakalaureuseõpet ega väljastada bakalaureuse diplomeid.
Vastuseks ärakuulamisele parandas kool kande rakenduskõrghariduseks.
Selgitame, et kooli esitatud bakalaureuse diplom on kehtetu ning seda ei saa asendada rakenduskõrgharidusega.
- 2) Üldharidusainete õpetaja – bakalaureusekraad või vastav kvalifikatsioon.
Eesti ENIC/NARIC Keskuse antud hinnang:
Lõpetatud õppeasutus: Narva kõrgkool, 1996, klassiõpetaja vene õppekeelega koolis.

Kvalifikatsiooni üldnimetus on „rakenduskõrgkooli kraadita diplom”. Täidetud on rakenduskõrghariduse õppekava ning sobiv vastavus on rakenduskõrgharidus või vastav kvalifikatsioon.

Järelevahtemenetluse ajal andmed EHISes parandati.

- 3) Üldharidusainete õpetaja – rakenduskõrgharidus või vastav kvalifikatsioon.

Eesti ENIC/NARIC Keskuse antud hinnang:

Lõpetatud õppeasutus: Rahvusvaheline Sotsiaalteaduste Rakenduslik Kõrgkool "LEX", 2001, õigusteaduse õppekava.

Õppekava ei olnud akrediteeritud, diplom ei ole tunnustatud.

- 4) Õpetaja – rakenduskõrgharidus või vastav kvalifikatsioon.

Eesti ENIC/NARIC Keskuse antud hinnang:

Lõpetatud õppeasutus: Rahvusvaheline Sotsiaalteaduste Rakenduslik Kõrgkool "LEX", 2001, õigusteaduse õppekava.

Õppekava ei olnud akrediteeritud, diplom ei ole tunnustatud.

- 5) Õppekasvatusala juhtivtöötaja – lõpetatud õppeasutus Tallinna Polütehniline Instituut.

Eesti ENIC/NARIC Keskuse antud hinnang: Lõpetatud õppeasutus: *Leningradski institut tekstilnoi i legkoi promõšlennosti im. S. M. Kirova*.

Järelevahtemenetluse ajal andmed EHISes parandatud.

Järelevahtes selgus, et riigikeeleoskus vastas nõutud tasemele 179 õpetajast 119-l (66,5%).

Eesti keele oskus ei vasta nõuetele 20-l Jõhvi, 30-l Narva ja 10-l Sillamäe õppekoha õppekasvatusala töötajal.

45 EHISes kvalifikatsiooninõuetele mittevastavaks märgitud õppekasvatusala töötajaga on sõlmitud tähtajatu tööleping.

- 1) Üldharidusainete õpetaja (võõrkeel, koormus 0,75).

- 2) Üldharidusainete õpetaja (loodusained, koormus 0,89).

- 3) Õpetaja (õppekava: pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).

- 4) Õpetaja (õppekava: laotöötaja, sisetööde elektrik, automaatik, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).

- 5) Õpetaja (õppekava: puitkonstruktsioonide ehitus, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).

- 6) Õpetaja (õppekava: kergete rõivaste rätsep, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).

- 7) Rühmajuhendaja (koormus 1,0).

- 8) Õpetaja (õppekava: kokk, põhiõpingute moodulid, koormus 0,9).

- 9) Üldharidusainete õpetaja (kunstiained, sotsiaalsained, koormus 0,82).

- 10) Õpetaja (õppekava: kokk, põhiõpingute moodulid, koormus 0,85).

- 11) Õpetaja (õppekava: kokk, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).

- 12) Õpetaja (õppekava: kokk, köögiabiline, abikokk, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).

- 13) Osakonna juhataja (koormus 1,0).

Ärakuulamisel avaldas õppedirektor, et talle jäi ebaselgeks, miks on antud töötaja toodud välja kvalifikatsiooninõuetele mittevastavate töötajate loetelus.

Selgitame, et EHISes on töötaja kvalifikatsiooni märkinud mittevastavaks kool.

- 14) Üldharidusainete õpetaja (moodulid: karjääri planeerimine ja ettevõtluse alused ning õpitee ja töö muutuv keskkonnas, koormus 0,95).

- 15) Üldharidusainete õpetaja (loodusained, matemaatika, õpitee ja töö muutuv keskkonnas, kauba vastuvõtmine, laotehnoloogiad ja seadmed, koormus 1,0).

- 16) Õppekasvatusala juhtivtöötaja (koormus 1,0).

- 17) Rühmajuhendaja (koormus 1,0).

- 18) Õpetaja (koormus 1,0).
- 19) Õpetaja (õppekava: laotöötaja, põhiõpingute moodulid, koormus 0,56).
- 20) Õpetaja (õppekava: mootorsõidukitehnik, keevitaja, keevitus- ja metallitööd, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).
- 21) Õpetaja (õppekava: mootorsõidukitehnik, keevitaja, keevitus- ja metallitööd, põhiõpingute moodulid, koormus 0,9).
- 22) Rühmajuhendaja (koormus 1,0).
Ärakuulamisel avaldas õppedirektor, et talle jäi ebaselgeks, miks on antud töötaja toodud välja kvalifikatsiooninõuetele mittevastavate töötajate loetelus.
Selgitame, et EHISes kandes on töötaja kvalifikatsiooni märkinud mittevastavaks kool.
- 23) Koolipsühholoog (koormus 1,0).
- 24) Õpetaja (õppekava: abipagar, kondiiter, pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia, koormus 1,0).
- 25) Õpetaja (õppekava: maaler, ehitusviimistlus, plaatija, puitkonstruktsioonide ehitus, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).
- 26) Õpetaja (õppekava: mehhatroonik, sisetööde elektrik, põhiõpingute moodulid, koormus 0,76).
- 27) Õpetaja (õppekava: mootorsõidukitehnik, koormus 1,0).
- 28) Õpetaja (arvutiõpetuse, digioskuste kujundamine hooneautomaatika paigaldamine ja käitamine, IT valdkonna alusteadmised, kasutajaliidese disain, keskkonnahoid veebirakenduste loomise alused, moodulid, koormus 1,0).
- 29) Õpetaja (õppekava: köögiabiline, kokk, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).
- 30) Õpetaja (õppekava: klienditeenindaja kaubanduses, reisikonsultant, kergete rõivaste rätsep, klienditeenindaja kaubanduses, põhiõpingute moodulid, koormus 0,94).
- 31) Õpetaja (õppekava: keevitaja, keevitus- ja metallitööd, põhiõpingute moodulid, 0,51).
- 32) Õpetaja (õppekava: IT-turvaspetsialist, tarkvaraarendaja, noorem tarkvaraarendaja, põhiõpingute moodulid, 0,48).
Ärakuulamisel avaldas õppedirektor, et talle jäi ebaselgeks, miks on töötaja toodud välja kvalifikatsiooninõuetele mittevastavate töötajate loetelus.
Selgitame, et EHISes kandes on töötaja kvalifikatsiooni märkinud mittevastavaks kool.
- 33) Õpetaja (õppekava: ehitusviimistlus, maaler, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).
- 34) Õpetaja (õppekava: laotöötaja, ehitusviimistlus, keevitaja, sisetööde elektrik, puitkonstruktsioonide ehitus, laotöötaja, kütte- ja jahutussüsteemide lukksepp, keemiaprotsesside operaator, rõivaõmblemine, koormus 1,0).
- 35) Õppekasvatusala juhtivtöötaja (koormus 1,0).
Ärakuulamisel avaldas õppedirektor, et talle jäi ebaselgeks, miks on antud töötaja toodud välja kvalifikatsiooninõuetele mittevastavate töötajate loetelus.
Selgitame, et EHISes kandes on töötaja kvalifikatsiooni märkinud mittevastavaks kool.
- 36) Rühmajuhendaja (koormus 1,0).
- 37) Õpetaja (õppekava: kergete rõivaste rätsep, rõivaõmblemine, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).
- 38) Õpetaja (õppekava: abikokk, kokk, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).
Ärakuulamisel avaldas õppedirektor, et talle jäi ebaselgeks, miks on antud töötaja toodud välja kvalifikatsiooninõuetele mittevastavate töötajate loetelus. Õppedirektor lisas, et õpetajal on sooritatud eesti keele B2 taseme eksam.
Selgitame, et EHISes kandes on töötaja kvalifikatsiooni märkinud mittevastavaks kool.
- 39) Õpetaja (õppekava: kergete rõivaste rätsep, rõivaõmblemine, põhiõpingute moodulid, koormus 0,8).

Ärakuulamisel avaldas õppedirektor, et talle jäi ebaselgeks, miks on antud töötaja toodud välja kvalifi-katsiooninõuetele mittevastavate töötajate loetelus. Õppedirektor lisas, et õpetajal on sooritatud eesti keele B2 taseme eksam.

Selgitame, et EHISes kandes on töötaja kvalifikatsiooni märkinud mittevastavaks kool.

- 40) Õpetaja (õppekava: kütte- ja jahutussüsteemide lukksepp, keevitaja, keevitus- ja metallitööd, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).
- 41) Õpetaja (õppekava: ehitusviimistlus, kinnisvarahaldur, puidupingioperaator, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).
- 42) Rühmajuhendaja (koormus 1,0).
Ärakuulamisel avaldas õppedirektor, et talle jäi ebaselgeks, miks on antud töötaja toodud välja kvalifikatsiooninõuetele mittevastavate töötajate loetelus.
Selgitame, et EHISes kandes on töötaja kvalifikatsiooni märkinud mittevastavaks kool.
- 43) Õpetaja (õppekava: küünetehnik põhiõpingute moodulid, koormus 0,82).
Ärakuulamisel avaldas õppedirektor, et talle jäi ebaselgeks, miks on antud töötaja toodud välja kvalifikatsiooninõuetele mittevastavate töötajate loetelus.
Selgitame, et EHISes kandes on töötaja kvalifikatsiooni märkinud mittevastavaks kool.
- 44) Õpetaja (õppekava: keevitaja, keevitus- ja metallitööd, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).
- 45) Õpetaja (õppekava: metallilõikepinkide töötaja, mehhatroonik, sisetööde elektrik, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).

Viie kvalifikatsiooninõuetele mittevastava õpetajaga on sõlmitud käsunduslepingud, neist kahe töötajaga sõlmitud käsunduslepingul ei ole lepingu lõpukuupäeva.

- 1) Õpetaja (tunde 120) 19.09.2022–...
Ärakuulamisel märkis õppedirektor, et õpetajaga on tööleping lõpetatud 28.03.2023.

- 2) Õpetaja (tunde 288) 13.09.2022–16.06.2023
- 3) Rühmajuhendaja (koormus 1,0) 01.09.2022–30.06.2023
- 4) Üldharidusainete õpetaja (tunde 522) 19.09.2022–31.05.2023
- 5) Õpetaja (tunde 48) 21.09.2022–....

EHISes on kool kolme töötaja kvalifikatsiooni märkinud nõuetele vastavaks, aga on sõlminud töötajatega tähtajalised töölepingud:

- 1) Õpetaja (õppekavad: sisetööde elektrik, multimeedia nooremetsialist, põhiõpingute moodulid, koormus 1,0).
- 2) Rühmajuhendaja (koormus 1,0).
- 3) Õpetaja (moodulid: digioskuste kujundamine, kunstained, CAD joonestamise alused, plaatimistööd, video ja helindamine, kujundusgraafika loomine, 3D-modelleerimine, koormus 1,0).

Ärakuulamisel selgitas õppedirektor, et kahe õpetaja kvalifikatsioon ei vasta nõuetele: ühel õpetajal on 4. taseme haridus ja teine õpetaja on kõrgkooli õpingud katkestanud ning järelevõlumenetluse ajal sõlmiti kolmanda õpetajaga tähtajatu tööleping.

Järelevõlumenetluses tõendavat dokumenti ei esitatud.

KutÕSi⁶⁶ kohaselt määratakse töötajate tööülesanded ja -kohustused kindlaks ametijuhendi ja töölepinguga. Töölepingu mõiste sätestab töölepingu seadus⁶⁷ (edaspidi *TLS*), mille kohaselt teeb füüsiline isik (töötaja) töölepingu alusel teisele isikule (tööandja) tööd, alludes

⁶⁶ KutÕS, § 37 lg 1.

⁶⁷ TLS, § 1.

tema juhtimisele ja kontrollile, ning tööandja maksab töötajale töö eest tasu. Töösuhteid iseloomustab eelkõige töö tegemine alluvussuhtes – töötaja teeb tööandjale tööd, alludes tema juhtimisele ja kontrollile; tööleping on kestvusleping, enamasti seovad lepingupooled end pikaajaliselt ja eeldavad, et töö on kestev ja jätkuv; töö eest makstakse tasu (kord kuus, kindlal kokkulepitud ajal).

TLSist⁶⁸ tulenevalt saab koolis töötada tähtajatu või tähtajalise töölepinguga (õpetaja kvalifikatsioon ei vasta nõuetele, tähtajaline tööleping üheks aastaks KutÕSist⁶⁹ tulenevalt); õpetaja asendab lapsehoolduspuhkusel olevat õpetajat (tööleping asendamise ajaks); töö on ajutise iseloomuga.

Võlaõigusseadusest tulenevalt saab teenust osutada käsunduslepingu ja töövõtulepingu alusel. Õpetaja nende lepingute alusel töötada ei saa. Võlaõiguslike lepingute (töövõtuleping, käsundusleping) järele tekib vajadus reeglina juhul, kui tegemist on ühekordse ülesandega, mille tegemiseks asutuses endas puudub potentsiaal ja/või see tegevus on olemuselt väga erinev asutuse põhitegevusest. Käsunduslepingu osas tuleb pöörata tähelepanu sellele, et võlaõiguslikke teenuse osutamise lepinguid, sh käsundusleping, sõlmitakse üldjuhul selliste teenuste osutamise korral, mille puhul on tegemist ühekordse ülesandega ja enamasti selleks, et oma asutuse töötajate hulgas ei ole vajalikku potentsiaali. Õppetundide andmine terve õppeaasta ulatuses ei ole vaadeldav ühekordse ülesandena.

Teenuse osutamise lepingute (käsundusleping, töövõtuleping) puhul on töötajale võimaldatud teatav iseseisvus töö tegemise viisi, aja ja koha osas. Kui seda vabadust (iseseisvust) ei ole, siis on sõlmitud leping vaadeldav töölepinguna. Õpetaja poolt tavapäraselt tehtava töö puhul ei ole õpetajal vabadust otsustada töö tegemise viisi, aja ja koha osas. Arvestades seda, et õppetöö toimub valdavalt õppetunnis, kindlal ajal (vastavalt tunniplaanile) ja kindlas kohas (klassiruumis). Samuti ei saa teenuse osutamise lepingu sõlminud isik igakuist töötasu, vaid talle makstakse käsundi täitmise tasu pärast käsundi täitmist ehk antud juhul pärast õppeaasta lõppu. Võlaõiguslike lepingute puhul ei teeni õpetaja välja puhkust ega saa ka palka (käsunduslepingu puhul nähakse tasu ette üldjuhul pärast käsundi täitmist).

Eeltoodust tulenevalt ei ole tähtajaliste käsunduslepingute sõlmimine kooskõlas KutÕSis ja TLSis sätestatuga.

4.1. Ettekirjutused direktorile

- 4.1.1. Sõlmida tähtajalisi töölepinguid üksnes siis, kui selleks on seadusandlik alus, ja muuta tähtajalised lepingud, mille tähtajaliseks sõlmimiseks ei ole olnud alust, tähtajatuks. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.
- 4.1.2. Tagada kutseõpetajate kvalifikatsiooni vastavus tasemel, et kutseõpetaja kutsestandardi madalaimale tasemele vastavaid õpetajaid ei oleks üle 20%, lähtudes kutseõppeasutuse seaduse § 39 lõikest 3. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.
- 4.1.3. Tagada kõigile õpilastele, kellel selleks vajadus on, eripedagoogi teenuse osutamine kvalifikatsiooninõuetele vastavate isikute poolt, lähtudes kutseõppeasutuse seaduse § 43 lõike 2 punktist 10, mille kohaselt on õpilastel õigus saada õppimise toetamiseks tasuta tugiteenuseid ning kutseõppeasutuse seaduse § 39 lõike 4 ning haridus- ja tea-

⁶⁸ TLS, § 9.

⁶⁹ KutÕS, § 39 lg 9.

dusministri 29.08.2013. a määruse nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ § 4 lõike 1 alusel. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.

- 4.1.4. Tagada kõigile õpilastele, kellel selleks vajadus on, psühholoogi teenuse osutamine kvalifikatsiooninõuetele vastavate isikute poolt, lähtudes kutseõppeasutuse seaduse § 43 lõike 2 punktist 10, mille kohaselt on õpilastel õigus saada õppimise toetamiseks tasuta tugiteenuseid, ja kutseõppeasutuse seaduse § 39 lõike 4 ning haridus- ja teadusministri 29.08.2013. a määruse nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ § 4 lõike 2 alusel. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.
- 4.1.5. Tagada kõigile õpilastele, kellel selleks vajadus on, sotsiaalpedagoogi teenuse osutamine kvalifikatsiooninõuetele vastavate isikute poolt, lähtudes kutseõppeasutuse seaduse § 43 lõike 2 punktist 10, mille kohaselt on õpilastel õigus saada õppimise toetamiseks tasuta tugiteenuseid, ja kutseõppeasutuse seaduse § 39 lõike 4 ning haridus- ja teadusministri 29.08.2013. a määruse nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ § 4 lõike 3 alusel. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.
- 4.1.6. Tagada Eesti hariduse infosüsteemi kantud andmete õigsus, lähtudes Vabariigi Valitsuse 05.08.2004. a määruse nr 265 „Eesti hariduse infosüsteemi asutamine ning põhimäärus“ § 20 punktis 5 sätestatust vastavalt käesoleva õiendi punktis 4 toodud selgitustele. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.09.2023.

Äraakuulamisel tegi kooli õppedirektor ettepaneku määrata ettekirjutuste täitmise tähtjaks 01.01.2024.

Punktis 4.1. tehtud ettekirjutuste puhul ei ole võimalik ettepanekut arvestada. Selgitame ettekirjutuste määramise aluseid:

1. Ettekirjutus 4.1.1 tuleb täita õppeaasta alguseks, kuna lepingute õigusaktidega kooskõlla viimisega viivitamiseks pole kool esitanud ühtegi põhjendust. Lisaks on oluline, et kool sõlmiks edaspidi lepingud õiguspäraselt alates õiendi teatavakstegemisest.
2. Ettekirjutus 4.1.2 on õpilaste õiguste tagamiseks vaja täita õppeaasta alguseks. Haridusvaldkonnas toimuvad üldjuhul konkursid uute töötajate leidmiseks suvel. Õpilaste õiguste kaitseks ei ole aktsepteeritav, et koolis ei ole piisaval määral kvalifitseeritud kutseõpetajaid.
3. Ettekirjutused 4.1.3, 4.1.4 ja 4.1.5 tuleb õpilaste õiguste tagamiseks täita õppeaasta alguseks. Haridusvaldkonnas toimuvad üldjuhul uute töötajate leidmiseks konkursid suvel, samuti on juhtkonnal suve jooksul võimalik leida vajadusel kooliväline teenusepakkuja. Õpilaste õiguste kaitseks ei ole aktsepteeritav, et viidatud tugiteenused ei ole õpilastele tagatud terve esimese poolaasta vältel.
4. Ettekirjutuse 4.1.6 puhul ei ole võimalik ettepanekut arvestada, kuna andmete esitamise tähtaeg on reguleeritud Vabariigi Valitsuse 05.08.2004. a määrusega nr 265 „Eesti hariduse infosüsteemi asutamine ning põhimäärus“, mille kohaselt esitavad kutseõppe läbimist võimaldavad õppeasutused õpetajate ja akadeemiliste töötajate kohta andmed õpetajate ja akadeemiliste töötajate alamregistrisse õpetaja ja akadeemilise töötajana tööle asumise, töölt lahkumise või muude §-s 18 toodud andmete muutumise päeval.
Seega eeldab määrus, et kõik muudatused kantakse sisse nende tegemise päeval ilma viivitusteta.